

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra biblických věd a starých jazyků

Kamila Hanáková

**Apoštol Petr v Lukášově evangeliu
a ve Skutcích apoštolů**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L.

Praha 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 9. června 2022

Kamila Hanáková

Bibliografická citace

Apoštol Petr v Lukášově evangeliu a ve Skutcích apoštolů [rukopis]: bakalářská práce / Kamila Hanáková; vedoucí práce: doc. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L. – Praha, 2022. – 61 s.

Anotace

V této bakalářské práci se věnuji apoštolu Petrovi, který byl zvolený Ježíšem Kristem do skupiny svých učedníků, avšak od počátku dostává výsadní postavení, protože on je tou „skálou“, na které Ježíš staví církev. Apoštol Petr tedy náleží k nejdůležitějším postavám prvotní církve.

Apoštola Petra jsem si také vybrala pro jeho povahu, která je obecně známá jako ráznější a prudší, nicméně v jeho jednání a myšlení se zobrazuje naivita, strach, smysl pro spravedlnost a upřímná lítost. Tím vším mi je sympatický, protože v sobě zrcadlí postoje obyčejného člověka. Přestože na mě zpočátku nepůsobí jako vyloženě duchovně založená postava, tak krok za krokem skrze svoji ryzí víru objevuje velikost Ježíše Krista.

Věnuji se jeho postavě hlavně v knihách Lukášova evangelia a Skutcích apoštolů, a to z toho důvodu, že tyto knihy mi dobře vykreslují Petrovu osobu a činnost.

Klíčová slova

Apoštol Petr, první učedník, skála, víra, církev, Ježíš Kristus, Lukášovo evangelium, Skutky apoštolů.

Abstract

The bachelor's thesis deals with Saint Peter, included by Jesus Christ among his apostles and from the first given a privileged position as the "rock" on which Jesus was building his church. This made Saint Peter one of the most important figures in early Church history.

One of the reasons why I chose Saint Peter as a topic is his personality, generally known to be on the energetic and intense side. His thinking, however, is characterised by naiveté, fear, a sense of justice and honest regret. All this makes him relatable in my eyes as his views mirror those of a regular person. Although he did not seem to be particularly religious in the beginning, through his faith he soon became aware of the magnificence of Jesus Christ.

I focus on Saint Peter as depicted mostly in the Gospel of Luke and the Acts of the Apostles as I believe these books illustrate his personality and activities well.

Keywords

Peter the Apostle, the first disciple, rock, church, Jesus Christ, faith, Gospel of Luke, Acts of the Apostles.

Počet znaků (včetně mezer): 65 533

Poděkování

Zde bych velmi ráda poděkovala doc. Jaroslavu Brožovi, Th.D. S.S.L. za jeho odborné vedení, ochotný přístup, cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této bakalářské práce.

Dále bych chtěla z celého srdce poděkovat svému manželovi Ing. Michalu Hanákovi, který mě podporoval a dodal odvahy k celému studiu.

Obsah

Úvod	9
1. Apoštol Petr.....	10
2. Lukášovo evangelium	12
2.1. Literární a teologický charakter	12
2.2. Autor, doba, místo sepsání	13
3. Skutky apoštolů	14
4. Ježíš uzdravuje Šimonovu tchyni (Lk 4,38 –39)	16
4.1. Výklad textu	16
5. Povolání rybářů (Lk 5,1–11)	16
5.1. Výklad textu	17
6. Vyvolení Dvanácti (Lk 6,12–16)	18
6.1. Výklad textu	18
7. Vzkříšení dcery Jairovy (Lk 8,40 –56)	19
7.1. Výklad textu	20
8. Petrovo vyznání a první předpověď utrpení (Lk 9,18–22)	21
8.1. Výklad textu	21
9. Proměnění na hoře (Lk 9,28–36)	22
9.1. Výklad textu	22
10. Podobnoství o věrnosti služebníků (Lk 12,41–48)	23
10.1. Výklad textu	24
11. O chudobě pro Boží království (Lk 18,28–30)	25
11.1. Výklad textu	25
12. Příprava na velikonoční večeří (Lk 22,7–13)	26
12.1. Výklad textu	26
13. Předpověď Petrova zapření a obrácení	27
(Lk 22,31–34).....	27
13.1. Výklad textu	27
14. Petrovo zapření (Lk 22,54–62)	28
14.1. Výklad textu	28
15. Prázdny hrob (Lk 24,1–12)	30
15.1. Výklad textu	30
16. Zjevení na cestě do Emaus (Lk 24,13–35)	32
16.1. Výklad textu	32
17. Návrat do Jeruzaléma (Sk 1,12–14)	35
17.1. Výklad textu	35
18. Doplnění apoštolského kruhu (Sk 1,15–22)	36
18.1. Výklad textu	36
19. Petrovo kázání (Sk 2,14–36)	37
19.1. Výklad textu	38
20. Vznik církve – Petrova řeč (Sk 2,37–39)	38
20.1. Výklad textu	39

21. Uzdravení chromého (Sk 3,1–26)	40
21.1. Výklad textu	41
22. Petr a Jan před radou Sk (4,1–22)	42
22.1 Výklad textu	42
23. Utvrzení církve (Sk 4,23–37)	43
23.1. Výklad textu	44
24. Ananiáš a Safira (Sk 5,1–11)	44
24.1. Výklad textu	45
25. Znamení a divy (Sk 5,12–16)	45
25.1. Výklad textu	45
26. Apoštolové před soudem (Sk 5,17–42)	46
26.1. Výklad textu	47
27. Evangelium v městě Samaří (Sk 8,14–25)	47
27.1. Výklad textu	48
28. Divy Petrovy (Sk 9,32–43)	49
28.1. Výklad textu	50
29. Petr poslán k pohanům de Ceasereje (Sk 10,1–23)	50
29.1. Výklad textu	51
30. Křest Kornélia a jeho přátel (Sk 10,23–48)	52
30.1 Výklad textu	53
31. Petrova obhajoba v Jeruzalémě (Sk 11,1–18)	54
31.1. Výklad textu	55
32. Herodovo pronásledování (Sk 12,1–25)	55
32.1. Výklad textu	56
33. Shromáždění apoštolů – Petrova řeč (Sk 15,6–11)	57
33.1. Výklad textu	58
Závěr	59
Seznam použitých zkratk	60
Seznam literatury	61

Úvod

V této bakalářské práci se věnuji apoštolu Petrovi, který byl jako první zvolený Ježíšem Kristem do skupiny svých učedníků a také je jeho prvním následovníkem. Náleží k nejdůležitějším postavám prvotní církve.

Apoštola Petra jsem si vybrala pro zřejmou lidskost v jeho myšlení, chování a jednání. Jeho postava je mi především sympatická tím, jak prožívá víru, lásku, určitou zmatenost a strach, stejně tak jako obyčejný člověk. Přestože na mě, alespoň zpočátku, nepůsobí jako vyloženě duchovně založená postava, krok za krokem objevuje velikost Ježíše Krista a je to on, na kterém Ježíš zakládá církev. Věnuji se jeho postavě v knihách Evangelium podle Lukáše a Skutky apoštolů, které jsou od stejného autora a jež dobře mapují Petrovu činnost.

Na počátku práce se stručně věnuji samotné osobě apoštola Petra a uvádím obě díla, ze kterých úryvky vychází, tedy Lukášovo evangelium a Skutky apoštolů, kde se věnuji jak literárnímu a teologickému charakteru, tak autorovi, místě a době sepsání.

V dalších částech zpracovávám postupně jednotlivé perikopy, v nichž vystupuje apoštol Petr a představuji je se svým výkladem textu, při kterém čerpám z odborných zdrojů, především pak komentářů. Pokaždé uvádím, ze které látky Lukáš vychází a smysl jeho stylu psaní, dále se snažím vyložit obsah a význam každé perikopy. Ke každému úryvku uvádím ze kterých pramenů byl sepsán, či co bylo předlohou. V Lukášově evangeliu se věnuji více výkladu celé perikopy, kde postava Petra vystupuje: Lk 4,38–39; 5,1–11; 6,12–16; 8,40–56; 9,18–22; 9,28–36; 12,41–48; 18,28–30; 22,7–13; 22,31–34; 22,54–62; 24,1–12; 24,13–35.

Ve Skutcích apoštolů se pak více zaměřuji pouze na osobu Petra, někdy jen ve formě jednotlivých veršů a vyznění textu, konkrétně: Sk 1,1–14; 1,15–26; 2,14–36; 2,37–47; 3,1–26; 4,1–22; 4,23–37; 5,1–11; 5,12–16; 5,17–42; 8,4–25; 9,32–43; 10,1–23; 10,23–48; 11,1–18; 12,1–25; 15,6–11.

1. Apoštol Petr

V novozákonních knihách je postava Petra nejvíce citovanou postavou hned po Ježíši Kristu. Kolem 150 zmínek se týká jména *Petros* tedy „kámen“ nebo „skála“, což je překlad aramejského jména *Kéfas*, které Petr dostal od Ježíše. Stejně tak je známé jméno „Šimon“, které vzniklo pořečtením původního jména Simeon. Někde i Šimon, syn Janův nebo *bar-Jóna*, syn Jonášův.¹

Petr se narodil ve městě Betsaida, ležící severně od Galilejského jezera a východně od řeky Jordán. Právě tato zeměpisná poloha předurčila mnoha obyvatelům povolání rybáře, tak i Petrovi jeho bratru Ondřejovi a dalším. Petr žil částečně i ve městě Kafarnaum v Galilei, které je svou polohou na břehu jezera a bylo tak zde mnoho příležitostí ke kontaktu s pohany. Mluvil aramejsky s galilejským přízvukem a pravděpodobně nežil v nouzi přesto, že jeho práce rybáře nezaručovala pravidelný výdělek, protože rybář nikdy nemohl předvídat kolik uloví ryb a s touto nejistotou házel své sítě do vody den co den.²

Byl ženatý, jeho tchyni vyléčil Ježíš při konání svých zázraků. V Evangelích je popsán jako člověk více prudké a rázné povahy, avšak někdy je bojácný, přesto však poctivý a schopný vyjádřit nejhlubší zármutek.

Šimon byl Ježíšem osloven v běžný den, ve chvíli, kdy rybáři čistili své sítě. V dalším okamžiku, kdy Šimon již nabral Ježíše do loďky, může být svědkem zázraku, a to neuvěřitelného úlovku, kdy rozrušeně namítá: „*Odejdi ode mne, Pane, vždyť já jsem člověk hříšný.*“ (Lk 5,8). Ježíš zde Šimona vybízí k důvěře a pro Petra je asi v tuto chvíli těžko představitelné, že se stane „rybářem lidí“ pro Pána, ale přesto je jeho odpověď kladná, protože uznává a důvěřuje tomu, kdo ho povolal. Stává se tak Ježíšovým učedníkem.³

Petrovi se od Ježíše dostává zvláštního postavení mezi všemi učedníky, sám si je toho vědom, a proto často mluví za ostatní učedníky, např. nejsou-li jasná některá podobnoství (Mt 15,15), smysl přikázání (Mt 18,21) či příslib odměny (Mt 19,27). Stejně tak mluví za všechny, když je nutné řešit některé těžké situace. Jako v případě, je-li Ježíš nepochopen zástupem po promluvě o „chlebu života“, Petrova otázka zní: „*Pane, ke*

¹ Srov. Benedikt XVI. *O počátcích církve: promluvy o apoštolech a jejich spolupracovnících*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 43.

² Srov. LEPORI, Giuseppe Lepori, *Šimon Petr*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, s.14

³ Srov. Benedikt XVI. *O počátcích církve*, s. 46.

komu půjdeme? Ty máš slova věčného života.“ (srov. Jan 6,67—69). Jindy když se Ježíš ptá, za koho ho učedníci pokládají Petr jasně odpovídá: „*Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.*“ (Mt 16,16). A následně Ježíš navždy stanovuje Petrovu úlohu v církvi: *A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na této skále zbuduji svou církev a brány pekla jí nepřemohou. Dám ti klíče království nebeského, a co odmítneš na zemi, bude odmítnuto v nebi, a co přijmeš na zemi, bude přijato v nebi.*“ (Mt 16, 18–19). Těmito připomínkami Ježíš předurčuje, že Petr bude pevným základem, na kterém poroste stavba církve, bude držet klíče od království nebeského, aby mohl spravedlivě odemknout či zavírat nebeskou bránu a bude určovat či odmítat to, co uzná za důležité pro život církve, která zůstává církví Kristovou. Těmito jasnými situacemi je vlastně popsáno to, co později známe jako primát církve.

Mnoho textů, které směřují k Petrovi, tak přivádějí k významu *Poslední večeře*, kdy Ježíš Kristus dává Petrovi službu utvrzovat bratry (Lk 22,31–32) a představují, že tedy církev, která vychází z velikonoční památky slavené v eucharistii, má ve službě Petra jeden ze svých základních kamenů.

A tak tedy toto zařazení Petrova primátu do kontextu *Poslední večeře* zobrazuje konečný smysl Petrova prvenství, a to že Petr je pastýřem ve společenství s Ježíšem po všechny věky. Petr ke společenství přivádí ostatní a dává pozor, aby stále trvalo, aby skrze Kristovu lásku bylo láskou naplněno společenství v každodenním životě.⁴

⁴ Srov. Benedikt XVI. *O počátcích církve*, s. 59.

2. Lukášovo evangelium

2.1. Literární a teologický charakter

Lukášovo evangelium a Skutky apoštolů jsou dílem jednoho tvůrce. Řadí se mezi tzv. synoptická evangelia. Autor Lukášova evangelia použil pro svůj text z části Markovo evangelium, pramen Q a svou vlastní látku, která obsahuje jak písemnou, tak ústní tradici⁵, uvádí se jako látka „L“ a z ní také vychází příběhy z Ježíšova dětství.⁶

Lukášovo evangelium nejvíce vyzdvihuje Ježíšovu lásku k ostatním a jeho dobrotivost. Ježíš je zde vyličen jako zachránce opovrhovaných a ubohých lidí.

Teologický záměr spočívá v obou dílech především nastíněním zaslíbení a naplnění. V tomto evangeliu je nejvíce znatelný dějinný pohled. Události Ježíše Krista zároveň představují dějiny spásy. Vlastní doba spásy začíná už jeho příchodem a významné „dnes“ není na několika místech v evangeliu použito jako určení času.⁷

Lukášovo evangelium se může označovat jako evangelium radosti, v ostatních evangeliích není tolik radostných událostí a důvodů k radosti, jako v tomto např. narození Jana Křtitele (Lk 1,14,58), narození Spasitele (Lk 2,10), nad Ježíšovými činy se radují zástupy (Lk 12,17), nalezení ztraceného syna (Lk 15,32) a vše se dovršuje radostí učedníků po Ježíšově nanebevstoupení (Lk 24.52–53).⁸

Lukášovo evangelium se všímá nejvíce chudých, nemocných, bezmocných, hříšníků a také žen, které v době antiky náležely do skupin společensky znevýhodněných osob. Zde je vyzdvihnuta Maria Ježíšova matka a v Lukášově evangeliu, tak vlastně vznikají začátky mariologie.

Dalším typickým prvkem pro Lukášovo evangelium je zdůraznění Ducha svatého. Kupříkladu Duchem byl Ježíš počat (Lk 1,35), Duch svatý na Ježíše sestoupil při křtu (Lk 3,22), Duchem byl veden na poušť (Lk 4,1) a potom byl Duchem veden do Galileje (Lk 4,14) aj. Duch svatý je významný i v životě ostatních věřících a je hlavním darem, o který mají žádat.⁹

⁵ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, Sacra Pagina, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s.13.

⁶ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, Český ekumenický komentář k Novému zákonu (3.), Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2018, s. 15.

⁷ Srov. TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*, Svitavy: Trinitas, 2003, s. 100.

⁸ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 26.

⁹ Srov. TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*, s. 101.

2.2. Autor, doba, místo sepsání

Lukáš psal jako vzdělaná osoba, jeho text je mnohem promyšlenější práce, než jsou ostatní evangelia. Je jasné, že autorem byl člověk, který byl znalý různých literárních stylů a dokázal vytvořit dílo, které obohatil svou literární úrovní. Lukáš je znamenitým vypravěčem, který dokáže vyvolat napětí mezi dobou vyprávěného příběhu a dobou vyprávěného textu¹⁰. Jazyk tohoto evangelia vyniká kvalitou ze všech novozákonních evangelií, je vidět že autor ovládal velmi dobře řečtinu, která je znát především v předmluvě a činní pro toto evangelium další typický znak, protože ostatní evangelia předmluvu nemají. Z vysoké úrovně znalosti řečtiny, která byla pravděpodobně i autorovým jazykem je možné vyvodit, že autor byl křesťan z pohanského prostředí znalý helenistického dějepiscetví. Krom toho se v evangeliu nevěnuje žádným židovským zvykům a nepoužívá semitské výrazy. I když autor na počátku evangelia o sobě hovoří, tak nepotvrzuje svou totožnost, dílo je pravděpodobně anonymní. Daleko větší spojitost vykazuje s apoštolem Pavlem, kterého doprovázel při jeho cestách. Úplně nejstarší svědectví k Lukášovi je časováno kolem roku 180 a svědectví podává Irenej z Lugdunum v Galii (nyní Lyon ve středovýchodní Francii): „*Lukáš, Pavlův průvodce, zapsal do knihy jím zvěstované evangelium.*“ Hlavní argumentaci vyvozuje z míst ve Skutcích apoštolů, kde se mluví v jedné osobě množného čísla, z toho vychází, že Lukáš byl nerozlučně spojen s Pavlem. Jedná se o místa: Sk 16,10–17; 20,5–15; 21,1–18; 27,1–28,16. A na konci druhého století podává zprávu o vztahu Lukáš s Pavlem tzv. Muratoriho zákon: „*Třetí kniha je evangelium podle Lukáše.*“ a dále pokračuje: „*Tento lékař Lukáš po Kristově nanebevstoupení, když ho jako Pavel oddaného vědění (možná znalého práva), je napsal svým jménem podle jeho názoru, i když Pána sám v těle neviděl.*“¹¹

Je tedy možné se domnívat, že Lukáš po nějakou dobu spolupracoval s apoštolem Pavlem, který ale již nezažil Ježíšovo působení. S největší pravděpodobností byl původem z Antiochie v Sýrii, kde získal kvalitní vzdělání v helénském prostředí.

Lukášovo evangelium a Skutky apoštolů pravděpodobně vznikly od konce 70. let do konce 90. let

Není známo místo vzniku evangelia, nabízí se možnost, že evangelium společně se Skutky apoštolů byly sepsány v Řecku. Autor není znalý geografie Palestiny, a naopak

¹⁰ Srov. POKORNÝ, Petr. / HECKEL Ulrich. *Úvod do Nového zákona: Přehled literatury a teologie.* Praha 3: Nakladatelství Vyšehrad, 2013, s. 518.

¹¹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 31.

geografické znalosti vykazuje ve druhém spise, kde je o mnoho více záznamů z řeckého prostředí. O sepsání evangelia na řeckém území se dozvídáme z nejstarší dochované tradice (prolog k evangeliu z konce 2. století).¹²

3. Skutky apoštolů

Skutky apoštolů, jak již bylo řečeno pocházejí od stejného autora. Jedná se o druhý díl, který autor psal s úmyslnou návazností na Lukášovo evangelium. To nám dosvědčují počáteční verše (Sk 1,1–2), ale i jazyk a teologický záměr této druhé části.

Název Skutky apoštolů nevzešel přímo od autora, byl vložen až ve 2. století, jak bylo v antické literatuře zvykem u děl, kde se líčily životy hrdinů a jejich hrdinských skutků. Ve Skutcích apoštolů však nejsou popisovány jen skutky a život apoštolů, ale jde především o evangelium, které apoštolové šířili a rozšiřování církve jako takové. Z Apoštolů je zmiňován hlavně Petr a Pavel, i když Pavla autor ještě mezi apoštoly nezahrnuje, dále mluví ještě o Janovi, Jakobovi st. a Jidášovi¹³.

V Ježíšově řeči Sk 1,8 můžeme nalézt obsah tohoto díla: „...*ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.*“ Dělení Skutků je tedy rozčleněno do fází křesťanské misie od Jeruzaléma (Sk 2,1–8,3) přes Samařsko (Sk 8,4–11,18) až na samotný konec země. Autor spatřuje konec na Pavlových cestách z Antiochie (Sk 11,19–15,35), přes Malou Asii a Řecko (Sk 15,36–19,20) až do Říma (Sk 19,21–28,31).¹⁴

V tomto díle je podobně jako v Lukášově evangeliu, zdůrazněna osoba Ducha svatého a jeho úloha a poslání, protože díky Duchu svatému je možné, aby evangelium mohlo přijmout mnoho lidu z každého národu.

To, co bylo napsáno o Marii, Ježíšově matce v Lukášově evangeliu, zde pokračuje a je dovršeno (Sk 1,14). Není zde zdůrazněna pouze její věrnost, ale je vyzdvihnut i její ekleziologický smysl.¹⁵

¹² Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 46.

¹³ Srov. TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*, s. 131.

¹⁴ Srov. POKORNÝ, Petr. / HECKEL Ulrich. *Úvod do Nového zákona*, s. 527.

¹⁵ Srov. TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*, s. 131

Období, ve kterém působí prvotní církev je ve Skutcích charakterizována jako brzké očekávání druhého Kristova příchodu. To je dáno dobou vytvoření díla, avšak týká se i aktuální doby, ve které žijí čtenáři Skutků.

Poměrně rychlý závěr má kniha Skutků apoštolů, ze kterého nelze vyčíst, jak dopadl Pavel uvězněný v Římě. Je ale možné, že autor považuje konání Pavla v Římě, a otevřenost zvěstování Božího království (Sk 28–31) jako uskutečnění šíření evangelia „na konec země“. O naplnění této úlohy přesvědčují předpoklady k ukončení Skutků.¹⁶

Místo, kde by mohly být Skutky sepsány nebyly přesně stanoveny stejně jako u Lukášova evangelia.

¹⁶ Srov. TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*, s. 137.

4. Ježíš uzdravuje Šimonovu tchyni (Lk 4,38 –39)

³⁸*Povstal a odešel ze synagogy do Šimonova domu. Šimonova tchyně byla soužena silnou horečkou; i prosili ho za ni. ³⁹Postavil se nad ní, pohrozil horečce a ta ji opustila. Ihned vstala a obsluhovala je.*

4.1. Výklad textu

Zde se poprvé, i když nepřímo, setkáváme s Petrem. Toto zdržení vzniklo přemístěním epizod, které Lukáš převzal z Marka (Mk 1,29–31).¹⁷ Tento text se objevuje i u Matouše (Mt 8,14–15). Autor zde neuvádí ani Ondřeje, bratra Šimona a ani Jana, protože dosud nedošlo k uvedení jejich povolání. Nicméně je jasné, že Šimon již Ježíše zná.

Tento text patří do kategorie úryvků uzdravení.¹⁸ Je patrné, že Šimon byl ženatý (Lk 4,38).

Ježíš uzdravuje Šimonovu tchyni skrze slovo a gesto, tím je zobrazen jeho vliv a velkolepost, vyhání z ženy horečku, tím že ji pohrozí jako zlé síle. Zázrak je o to větší, že uzdravení nastává okamžitě a uzdravená je schopna obsloužit ostatní přítomné (Lk 4,39).

5. Povolání rybářů (Lk 5,1–11)

¹*Jednou se na něj lidé tlačili, aby slyšeli Boží slovo, a on stál u břehu jezera Genezaretského; ²tu uviděl, že u břehu jsou dvě lodi. Rybáři z nich vystoupili a vypírali síť. ³Vstoupil do jedné z lodí, která patřila Šimonovi, a požádal ho, aby odrazil kousek od břehu. Posadil se a z lodi učil zástupy. ⁴Když přestal mluvit, řekl Šimonovi: „Zajed’ na hlubinu a spusťte své síť k lovu!“ ⁵Šimon mu odpověděl: „Mistře, namáhali jsme se celou noc a nic jsme nechytily. Ale na tvé slovo spustím síť.“ ⁶Když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb, až se jim síť trhaly. ⁷Dali znamení svým společníkům na druhé lodi, aby jim přišli na pomoc. Oni přijeli a naplnili rybami obě lodi, že se až potápěly. ⁸Když to Šimon Petr uviděl, padl Ježíšovi k nohám a řekl: „Odejdi ode mne, Pane, vždyť já jsem člověk hříšný.“ ⁹Neboť jeho i všechny, kteří s ním byli, pojal úžas nad tím lovem ryb;*

¹⁷ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 105.

¹⁸ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 167.

¹⁰stejně i Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteří byli Šimonovými druhy. Ježíš řekl Šimonovi: „Neboj se, od této chvíle budeš lovit lidi.“ ¹¹Přirazili s lodmi k zemi, všechno tam nechali a šli za ním.

5.1. Výklad textu

Tato část lze zahrnout do kategorie povolání a pověření. Tento úryvek má jistou podobnost s textem Janova evangelia (J21,1–14), i zde je téma úspěšného rybolovu s význačným určením Petra a jeho poslání. I když jsou texty rozdílné, je možné, že jde o jeden a týž zázrak. Tento text zapsali a začlenili do svých evangelií tedy dva autoři. V knize Lukáše se s ním setkáváme již na počátku při povolání Šimona, kdežto v Janově evangeliu se s ním setkáváme v příběhu o Zjevení v Galileji. Není jisté, která verze je více podobná původnímu znění této události.¹⁹

Ježíš je znázorněn jako ten, kdo má moc konat skutky v tomto případě se jedná o zázračný rybolov. Ježíš ví, co se nastane a jeho předpověď se plní, to má návaznost na Petra, který bude lovit do své sítě lidi. Zde Šimon poprvé za sebe vystupuje, poprvé se s ním můžeme setkat v úryvku o uzdravení tchyně. Nicméně zde je, již v důvěrném vztahu s Ježíšem, který k němu nastupuje na loď a žádá, ať odrazí od břehu (Lk 5,3). Na pokyn Ježíše Petr po námitce, ale s důvěrou spouští opět síť (Lk 5,5)²⁰. Za tento čin projevené víry přichází odměna v nebyvalém úlovku ryb (Lk 5,6). Petr oslovil Ježíše: „Mistře“, což se v tomto evangeliu děje poprvé, kdy ho někdo takovým to způsobem oslovuje, a dává najevo úctu, kterou k Ježíšovi chová jako k tomu, kdo je v jednotě s Bohem a jako hříšník následně žádá (Lk 5,8), aby se od něho vzdálil, tím je opět zdůrazněno, že Ježíš zachraňuje hříšníky. Šimon Petr tedy vyznává jak Ježíšovu vznešenost, tak svoji vlastní hříšnost.

I ostatní stojí v úžasu nad nečekaným úlovkem a teprve nyní jsou představeny, jsou to Jakub a Jan, synové Zebedeovi (Lk 5,9).²¹

Ježíš poté oslovuje Petra (Lk 5,10) a tato část celé události dává poznat celou Petrovu osobu a jeho poslání. Spojení „lovení lidí“ znamená především získání lidí s jejich svobodnou vůlí.

¹⁹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 175.

²⁰ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 111.

²¹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 178.

Následně Petr a všichni ostatní opouští obě lodě, avšak neopouštějí jen je a úlovek, ale dosavadní způsob života, aby mohli následovat Ježíše.²²

6. Vyvolení Dvanácti (Lk 6,12–16)

¹²V těch dnech vyšel na horu k modlitbě; a celou noc se tam modlil k Bohu. ¹³Když nastal den, zavolal k sobě své učedníky a vyvolil z nich dvanáct, které také nazval apoštoly: ¹⁴Šimona, kterému dal jméno Petr, jeho bratra Ondřeje, Jakuba, Jana, Filipa, Bartoloměje, ¹⁵Matouše, Tomáše, Jakuba Alfeova, Šimona zvaného Zélóta, ¹⁶Judu Jakubova a Jidáše Iškariotského, který se pak stal zrádcem.

6.1. Výklad textu

Příběh o vyvolení Dvanácti vychází z textu Markova evangelia (Mk 3,13–19), který si Lukáš pro svoji verzi upravil. Souběžný text můžeme nalézt také v Matoušově evangeliu (Mt 10,1–4), který byl doplněn o slova: „v těch dnech,“ tím Lukáš naznačuje počátek nové etapy (Lk 6,12).²³ V Lukášově evangeliu je též zdůrazněno, že Ježíš se před vyvolením modlí, což v tomto evangeliu dělá před každou význačnou událostí. Zdůraznění dvanácti učedníků, kteří jsou nazváni apoštoly (Lk 6,13), má obzvlášť symbolický význam jako základ a vedení obnoveného Izraele.²⁴ Vynechání zmínky o vyvolení Dvanácti a jejich pověření k misijnímu konání, vzniklo u Lukáše kvůli tomu, že tyto dvě činnosti chtěl úmyslně vynechat, aby mohl jejich důležitost zmínit později (Lk 8,1 a 9,1–2). Bylo s ním Dvanáct na počátku Ježíšova působení a s ním bylo Dvanáct na počátku části věnované učednictví, Ježíš posílá učedníky a dává jim moc a sílu k vyhánění démonů a léčení nemocí.²⁵

Skupina dvanácti učedníků je rozlišena od velikého zástupu učedníků, kteří již mají vyjadřovat církev a také je jiná než velké množství lidu, které bude cílem misijního povolání. Pouze v Lukášově evangeliu je uvedeno, že Ježíš vyvoleným dvanácti

²² Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 179.

²³ Srov. Tamtéž, s. 213.

²⁴ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 124.

²⁵ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 213.

učedníkům dal titul „apoštolové“.²⁶ Apoštolové následně prokazují svědectví, na kterém se zakládá církev.

Petr je, stejně tak jako v jiných seznamech v Novém zákoně, uváděn hned na začátku (Lk 6,14), avšak zde není uvedeno, jak k pojmenování dochází²⁷ podobně je tomu u Matouše.

Petr je v Lukášově evangeliu nejen na prvním místě mezi jmenovanými učedníky, ale prvním povoláním Ježíšem a také prvním, komu se vzkříšený Ježíš zjevuje.²⁸

7. Vzkříšení dcery Jairovy (Lk 8,40 –56)

⁴⁰Když se Ježíš vracel, zástup ho přivítal, protože na něj už všichni čekali. ⁴¹Tu k němu přišel muž, který se jmenoval Jairos; byl to představený synagogy. Padl Ježíšovi k nohám a úpěnlivě ho prosil, aby přišel do jeho domu, ⁴²protože měl jedinou dceru, asi dvanáctiletou, a ta umírala. Když tam Ježíš šel, zástupy ho velmi tísnily. ⁴³A byla tam žena, která měla dvanáct let krvácení a nikdo ji nemohl uzdravit. ⁴⁴Přišla zezadu a dotkla se třásní jeho šatu, a hned jí krvácení přestalo. ⁴⁵Ježíš řekl: „Kdo se mne to dotkl?“ Když všichni zapírali, řekl Petr a ti, kteří byli s ním: „Mistře, kolem tebe jsou zástupy a tlačí se na tebe!“ ⁴⁶Ale Ježíš řekl: „Někdo se mne dotkl. Já jsem poznal, že ze mne vyšla síla.“ ⁴⁷Když žena viděla, že se to neutají, přišla chvějíc se, padla mu k nohám a přede všemi lidmi vypověděla, proč se ho dotkla a jak byla hned uzdravena. ⁴⁸A on jí řekl: „Dcero, tvá víra tě zachránila, jdi v pokoji.“ ⁴⁹Když ještě mluvil, přišel kdosi z domu představeného synagogy a řekl: „Tvá dcera je mrtva, už Mistra neobtěžuj.“ ⁵⁰Ježíš to uslyšel a řekl: „Neboj se, jen věř a bude zachráněna.“ ⁵¹Když přišel k domu, nedovolil, aby s ním někdo šel dovnitř, jen Petr, Jan a Jakub s otcem té dívky i s její matkou. ⁵²Všichni nad mrtvou plakali a naříkali. On řekl: „Neplačte. Nezemřela, ale spí.“ ⁵³Posmívali se mu, protože věděli, že zemřela. ⁵⁴On však ji vzal za ruku a zvolal: „Dcerko, vstaň!“ ⁵⁵Tu se jí život vrátil a hned vstala. Nařídil, aby jí dali něco k jídlu. ⁵⁶Jejích rodičů se zmocnil úžas. On jim však přikázal, aby nikomu neříkali, co se stalo.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 213.

²⁷ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 124.

²⁸ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 215.

7.1. Výklad textu

V tomto úryvku se setkáváme hned s dvěma zázračnými událostmi, a to uzdravení ženy, která se potají v bezmezném důvěře dotkla Ježíše a oživení Jairovy dcery.

Autor zde pokračuje v podobné lince událostí jako Marek. Ježíš nejprve odhalí moc nad zlými silami, poté představí svou vládu nad nemocí a smrtí. Lukáš přebírá obě události z Markova evangelia (5-21,43) a je uveden i v Matoušově evangeliu (9,18–26).

Tyto dvě události byly nejdříve uvedeny jako dva příběhy, ale pravděpodobně byly spojeny z kompoziční funkce.²⁹

Lze se domnívat, že zástup lidí, který se schází k Ježíšovi, už na něj čekal, aby ho mohl přivítat s radostí a naslouchat jeho učení (Lk 8,40). Ze zástupu vystupuje muž jménem Jairos, představený synagogy, velmi uctívaná a vážená osoba v židovské obci. Jairos přichází s prosbou, jeho dcera, jediná dcera, umírá ve věku pouhých dvanácti let a prosí Ježíše o pomoc (Lk 8,42). Ježíš mu chce vyhovět a odchází s ním a celým zástupem lidí, kteří chtějí být u toho, až bude konat zázrak.

Obrovskému davu lidí využívá žena s krvotokem, tato žena ne jenomže je ve fyzické indispozici, ale je vyřazena ze společného žití s ostatními lidmi (Lk 8,43).³⁰ Ježíš je její poslední nadějí. S naprostou důvěrou se lehce dotýká pouze části jeho oblečení „třásní jeho šatu“ a je náhle uzdravena (Lk 8,44). Ježíš pátrá, kdo se ho dotkl, nikdo nic neříká a zde vystupuje Petr, který je překvapen touto otázkou, a s úctou Ježíše oslovuje a jen stvrzuje, že všude okolo něj jsou davy lidí. Ježíš veřejně říká, že z něho vyšla moc, a proto se ho někdo musel dotknout (Lk 8,46). Uzdravená žena ví, že se nyní musí přiznat, a tak přichází před Ježíše s dosvědčením svého činu. Ježíš ji v lásce osloví (Lk 8,48) a dostává se jí uznání, protože její víra umožnila zázrak.³¹

Mezitím umřela Jairova dcera (Lk 8,49). Všichni jsou si vědomi toho, že Ježíš vládne nad nemocí, ale nikdo by se neodvažoval tvrdit, že by mohl vládnout nad smrtí. Posloupnost událostí navíc vzbuzuje zdání, že kdyby se Ježíš neopozdil, nedošlo by k úmrtí, avšak úmyslně jsou tyto události spojeny a vytváří tak vzájemný vztah.³²

Ježíš povoluje pouze svým nejbližším a nejbližším mrtvé, aby vstoupili do domu. Učedníci Petr, Jan a Jakub jsou zde prvně odděleny a zobrazeny jako přednostní trojice (Lk 8,51), které je umožněno poznat „tajemství Božího království“ (Lk 8,10). Lukáš

²⁹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 288.

³⁰ Srov. Lv 15,19–27

³¹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 290.

³² Tamtéž, s. 291.

v této části prohodil pořadí jmen a za Petra uvádí hned Jana, protože s ním je propojen ve Skutcích apoštolů (Sk 3,1.11; 4,13).

Ježíš bere mrtvou dívku za ruku, nicméně působí na ni skrze své slovo, vydává příkaz: „dívko vstaň!“ (Lk 8,54). Dívka žije, rodiče jsou v úžasu, takto doznávají mohutné Boží konání, které sami okusili skrze Ježíšovo mocné slovo.³³

8. Petrovo vyznání a první předpověď utrpení (Lk 9,18–22)

¹⁸Když se o samotě modlil a byli s ním jeho učedníci, otázal se jich: „Za koho mne zástupy pokládají?“ ¹⁹Oni mu odpověděli: „Za Jana Křtitele, jiní za Eliáše a někteří myslí, že vstal jeden z dávných proroků.“ ²⁰Řekl jim: „A za koho mne pokládáte vy?“ Petr mu odpověděl: „Za Božího Mesiáše.“ ²¹On jim však důrazně přikázal, aby to nikomu neříkali, a pravil jim: ²²„Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a třetího dne vzkříšen.“

8.1. Výklad textu

Této události předchází nasycení pěti tisíců, kterou Lukáš převzal z Mk 6,30–44. Lukáš zde nejprve podává zprávu o Petrově vyznání a následně o Ježíšově předpovědi utrpení, přitom vychází z Markova evangelia (Mk 8,31; 9,31, 10,32–34). Toto proroctví je také uvedeno v Matoušově evangeliu (Mt 16,21; 17,22–23; 20,17–19).³⁴

Lukáš záměrně a odvážně vynechává text Markova evangelia (Mk 6,45–8,26). Marek tím, jak líčí tyto události, tedy nasycení zástupů, chůzi po moři a symbolická uzdravení, rozvíjí látku týkající se nepochopení ze strany učedníků. Lukáš ale píše se záměrem vykreslit apoštoly jako představitele nového Izraele.³⁵

Zmínění Ježíšovy modlitby, jak již bylo uvedeno, vždy předchází významné události (Lk 9,18). Lukáš spojuje předpověď utrpení a Petrovo vyznání v jeden celek a také úmyslně vynechává Petrovi rekce na Ježíšovu předpověď a pokárání Petra. Lukáš nechce vrhat na učedníky špatné světlo, což je jedním ze znaků celého Lukášova evangelia.

³³ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 292.

³⁴ Tamtéž, s. 304.

³⁵ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 174.

Odpověď učedníků (Lk 9,19) na otázku, za koho ho zástupy považují, jde ve shodě s tím, co již bylo sděleno Herodovi (Lk 9,7–8). Může být Jan Křtitel, Eliáš či je považován za jednoho z dávných proroků. Všechny názory, které jsou uvedeny, jsou uvedeny jen proto, aby vyniklo Petrovo vyznání. Petr vyznává Ježíše jako Božího Mesiáše (Lk 9,20) a tímto titulem je projevena Ježíšova a Boží sounáležitost. Toto vyznání, je také vyznáním veškeré povelikonoční církve.³⁶

V následné předpovědi utrpení (Lk 9,22) Ježíš nepoužije Petrem vyjádřený christologický titul, ale mluví o sobě jako o synu člověka.

9. Proměnění na hoře (Lk 9,28–36)

²⁸Za týden po této rozmluvě vzal Ježíš s sebou Petra, Jana a Jakuba a vystoupil na horu, aby se modlil. ²⁹A když se modlil, nabyla jeho tvář nového vzhledu a jeho roucho bělostně zářilo. ³⁰A hle, rozmlouvali s ním dva muži – byli to Mojžíš a Eliáš; ³¹zjevili se v slávě a mluvili o jeho cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě. ³²Petra a jeho druhy obestřel těžký spánek. Když se probrali, spatřili jeho slávu i ty dva muže, kteří byli s ním. ³³Vtom se ti muži od něho začali vzdalovat; Petr mu řekl: „Mistře, je dobré, že jsme zde; udělejme tři stany, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi.“ Nevěděl, co mluví. ³⁴Než to dopověděl, přišel oblak a zastínil je. Když se ocitli v oblaku, zmocnila se jich bázeň. ³⁵A z oblaku se ozval hlas: „Toto jest můj vyvolený Syn, toho poslouchejte.“ ³⁶Když se hlas ozval, byl už Ježíš sám. Oni umlkli a nikomu tehdy neřekli nic o tom, co viděli.

9.1. Výklad textu

Lukášovo evangelium uvádí událost Ježíšova proměnění shodně s Markem (Mk 9,2–8) hned po výročí Ježíše o učednictví. Také stejné umístění má Matouš (Mt 17,1–8). Avšak k Lukášově verzi sloužil text Markova evangelia.³⁷

Událost začíná opětovným zdůrazněním Ježíšovy modlitby, jak je typické pro Lukášovo evangelium, stejně tak jako umístění na hoře (Lk 9,28). Oproti Markovu evangeliu se zde místo šesti dnů použil výraz „za týden“, což navádí zpět na Ježíšovu

³⁶ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 292.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 312.

předpověď o utrpení. V Ježíšově doprovodu jsou opět tři významní učedníci v čele s Petrem.

Při modlitbě se Ježíšovi mění výraz tváře a šat mu oslnivě září. Lukáš úmyslně se vyhýbá pojetí metamorfózy, tedy proměny, snad proto aby byla vyjádřena Ježíšova vlastní božská sláva.³⁸

Podobně jako v Matoušově evangelium (Mt 17,3) je zde změněn sled jmen „Mojžíš a Eliáš“ oproti Markovu evangeliu (Mk 9,4). Lukáš klade vícekrát důraz na Mojžíšovu osobu³⁹. Je také pravděpodobné, že Lukáš to uvádí ve významu obvyklého vyjádření „Mojžíš a Proroci (Lk 16,29–31; 24,27; Sk 26,22).

Rozhovor se týká Ježíšova odchodu do Jeruzaléma jako uskutečnění plánu spásy (Lk 9,31), který obsahuje nejen smrt, ale i vzkříšení a vyvýšení (Lk 9,51).⁴⁰

Petr a ostatní dva učedníci se nemohli účastnit rozhovoru, protože je přemohl spánek, spatřují až obraz slávy, který se vytrácí. Petrův nápad postavení tří stanů je už pouze doufáním k udržení události, než se zcela ztratí. Zde je zdůrazněna Petrova nechápavost (Lk 9,33).

Učedníky zahaluje oblak, který vyjadřuje Boží přítomnost, nevíme, jestli zahaluje i ostatní postavy. Hlas vycházející z oblaku je Boží hlas jako při křtu (Lk 3,22), výraz „milovaný“ je zde nahrazen výrazem „vyvolený“. Učedníky pohltila bázeň, jak je příznačné při shledání Božího světa (Lk 9, 34).

Událost na hoře je ukončena pronesením vztahující se k Ježíšově totožnosti, tím, že Ježíš posléze zůstává sám je více než jasné, že hlas vycházející z nebes se vztahoval k Ježíšovi. Učedníci zachovávají zatím mlčení, čímž je ukončen celý příběh (Lk 9,36) jinak než u Marka (Mk 9,9–13).⁴¹

10. Podobenství o věrnosti služebníků (Lk 12,41–48)

⁴¹Petr mu řekl: „Pane, říkáš toto podobenství jenom nám, nebo všem?“ ⁴²On odpověděl: „Když pán ustanovuje nad svým služebnictvem správce, aby jim včas rozdělil pokrm, který správce je věrný a rozumný? ⁴³Blaze tomu služebníku, kterého pán při svém

³⁸ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 313.

³⁹ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 173.

⁴⁰ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 313.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 315.

příchodu nalezne, že tak činí. ⁴⁴Vpravdě pravím vám, že ho ustanoví nade vším, co mu patří. ⁴⁵Když si však onen služebník řekne: ‚Můj pán dlouho nejde‘ a začne bít sluhy i služky, jíst a pít i opíjet se, ⁴⁶tu pán toho služebníka přijde v den, kdy to nečeká, a v hodinu, kterou netuší, vyžene ho a vykáže mu úděl mezi nevěrnými. ⁴⁷Ten služebník, který zná vůli svého pána, a přece není hotov podle jeho vůle jednat, bude velmi bit. ⁴⁸Ten, kdo ji nezná a udělá něco, zač si zaslouží bití, bude bit méně. Komu bylo mnoho dáno, od toho se mnoho očekává, a komu mnoho svěřili, od toho budou žádat tím více.

10.1. Výklad textu

Podobenství o věrnosti služebníků navazuje na Ježíšovu výzvu k bdělosti. Také v této části Ježíš nabádá ke konání svěřené činnosti.

Počáteční Petrova otázka je uvedena jen u Lukáše a má velký význam, protože podobenství, které je dále uvedeno je mířeno na budoucí vedení lidu (Lk 12,41).⁴²

Uvedené podobenství je paralelní s menšími odbočkami v Mt 24,45–51 a je z pramene „Q“. Zakončení úryvku Lk 12,47–48 je z vlastní látky Lukášova evangelia a vychází z pramene „L“. Autorem byla tato část připojena k předešlému textu.

Petr opět mluví za všechny učedníky a zajímá se na koho všechno platí Ježíšovo podobenství. K oslovení Ježíše použije titul „Pán“, kterým umocňuje jeho vážnost. Předešlá výzva k bdělosti a věrnosti patřila k výuce učedníků, a tak z Petrova dotazu je zjevné, že skupina apoštolů je postavena nad ostatní učedníky.⁴³

Ježíš záměrně neodpovídá napřímo a ukazuje závazky představených církevních obcí v čase, kdy Pán církve není přítomen. Vykreslení autority se ukazuje jako služba druhým, představitelé nesou zodpovědnost jak za svou práci, tak za práci celého společenství.⁴⁴

Lukáš píše o věrném a rozumném „správci“ (Lk 12,43) zatímco Matoušovo evangelium se vyjadřuje o věrném a rozvážném služebníkovi stejně jako pramen „Q“. Správce je vnímán jako ten, kdo dokáže zajistit včas stravu pro podřízené, očekává se tedy od něj bystrost a rozvaha. Podobenství chce tak autoritám v církvi sdělit, že drží ve svých rukách odpovědnost. Též jim je naznačeno, že svoje poslání trvá do Pánova příchodu – do jeho paruzie (Lk 12,46).⁴⁵

⁴² Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 224.

⁴³ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 393.

⁴⁴ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 226.

⁴⁵ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 393.

Nepozorné chování, zneužívání moci ke svým požitkům a nedbání svých povinností vede k palčivému překvapení. Pánův příchod je vždy nečekaný, takže nikdo nemůže být dopředu na něj upozorněn, avšak věrnému a rozumnému je přislíbena odměna.

11. O chudobě pro Boží království (Lk 18,28–30)

²⁸Petr řekl: „Hle, my jsme opustili, co bylo naše, a šli jsme za tebou.“ ²⁹On jim řekl: „Amen, pravím vám, není nikoho, kdo opustil dům nebo ženu nebo bratry nebo rodiče nebo děti pro Boží království, ³⁰aby v tomto čase nedostal mnohokrát víc a v přicházejícím věku život věčný.“

11.1. Výklad textu

Tato perikopa navazuje na rozhovor o bohatství a následování Ježíše, kdy Ježíš nabádá, aby se člověk oddělil od všeho svého nabytého majetku, který mu v tom brání. Lukášovo evangelium opět vychází z Markova evangelia (Mk 10,17–31; srov. Mt 19,16–30).

Petr se znovu objevuje jako zástupce učedníků a uvádí, že on i zbytek učedníků pozbyli všeho majetku a Ježíše doprovázeli: lodě (Lk 5,11), celnice (Lk 5,28) a všechno co měli (Lk 5,11.28). Upozorňuje, že přesně to, co bylo chtěno, oni učinili (Lk 18,28).

Lukáš mluví oproti Markovu evangeliu, kde se uvádí „opuštění všeho“, že učedníci se vzdali „vlastnictví“, protože mu jde o vyzdvižení ponechání hmotného majetku, a naopak dostání nebeských statků od Boha.⁴⁶ Tento projev má podobnost pouze ve Sk 4,32, kde se mluví o společném vlastnictví prvotní církve. Lukáš také naznačuje, že nejde pouze o pouhé ponechání majetku, ale zřeknutí se ho pro užitek druhých.

Ježíšovo prohlášení činí ještě významnější uvedení semitského spojení „amen, pravím vám“. V Markově evangeliu je sedm vazeb, které jsou ukončeny slovy: „pro mne a pro evangelium.“ (Mk 10,29). V Lukášově evangeliu jsou jasné změny. V jeho seznamu je uvedena žena, rodiče namísto otce a matky a vynechává pole. Tím vším má být vyzdvihnuto, že důležitější, než ponechání majetku je uvolnění a ponechání rodinných pout.⁴⁷ Pravděpodobně jsou tak zdůrazněny nároky směřující na misionáře, kteří mají

⁴⁶ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 492.

⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 492.

opustit domov a příbuzné k tomu, aby mohli konat svoje poslání zvěstovat Boží království (Lk 18,29).

Odměnou není míněno pouze obdarování v budoucím čase, ale i v tom aktuálním. V Markově evangeliu je uvedeno, že odměnou je „nová rodina“, kterou se myslí křesťanské společenství, ovšem v Lukášově evangeliu jsou patrné obecné pojmy, které můžou znamenat „duchovní“ obdarování (Lk 18,30).⁴⁸

12. Příprava na velikonoční večeří (Lk 22,7–13)

⁷Nastal den nekvašených chlebů, kdy měl být zabit velikonoční beránek. ⁸Ježíš poslal Petra a Jana a řekl jim: „Jděte a připravte nám beránka, abychom slavili velikonoční večeří.“ ⁹Oni mu řekli: „Kde chceš, abychom ji připravili?“ ¹⁰Řekl jim: „Když vejdete do města, potkáte člověka, který nese džbán vody. Jděte za ním do domu, do něhož vejde, a řekněte hospodáři: ¹¹Mistr ti vzkazuje: Kde je světnice, v níž bych jedl se svými učedníky velikonočního beránka?“ ¹²A on vám ukáže upravenou velkou horní místnost; tam připravte večeří.“ ¹³Odešli a našli všechno, jak jim řekl, a připravili velikonočního beránka.

12.1. Výklad textu

Pašijové vyprávění začíná zmínkou o velikonoční oslavě (Lk 22,1). Poslední večeří Ježíše obsahují všechna evangelia. Evangelia synoptiků zařazují do obsahu ustanovení eucharistie (Mt 26,26–29); (Mk 14,22–25 Lk 22,14–20).

Na rozdíl od Marka a Matouše (Mk 14,12; Mt 26,17–19) Lukáš začíná Ježíšovu poslední večeří už její přípravou. Lukáš opět vychází ze vzoru Markova evangelia (Mk 14,12–16), které redakčně přepsal. Podobný text se nachází i v evangeliu Matouše (Mt 26,17–19). Lukášův text je osobitý v určitých prvcích vyprávění jako den nekvašených chlebů, důraz na zabití velikonočního beránka a Ježíšovo prorocké vědění, které ukazuje Ježíše, který přijímá svobodně svůj úděl.⁴⁹

Den nekvašených chlebů není přesné časové určení, ale vzhledem k oběti zvířete se vztahuje na den 14. nisanu předcházející slavnosti.⁵⁰ Ježíš docela přebírá iniciativu

⁴⁸ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 492.

⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 572.

⁵⁰ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 348.

a vyslovuje příkazy k chystání večeře. Také povolává Petra a Jana (Lk 22,7), kteří už vystupovali dříve a v Lukášových textech mají i do budoucna poslání v prvotní církvi. Avšak v této situaci na sebe berou úlohu služebníků. Odpověď na místo přípravy má prorocký ráz. Večeře se bude odehrávat v Jeruzalémě, protože tam jsou nachystaná volná místa pro ty, kdo přijdou slavit velikonoční svátky (Lk 22,11).⁵¹ Prostor určený k večeři je sdělen způsobem vyvolávající určité napětí (Lk 22,12). Podobně se děje ve Sk 10,2–8. S neochvějnou jistotou toho, co se bude dít Ježíš rozdává pokyny. Ze spojení: *Mistr ti vzkazuje*, je patrné, že hospodář je Ježíšovi nakloněn a nikde se v textu nepřipouští sebemenší odpor. Místnost je učedníky správně nalezena, ve které je, jak bylo uvedeno, vše připraveno. Již samotná příprava pokrmu není popsána.⁵²

13. Předpověď Petrova zapření a obrácení (Lk 22,31–34)

³¹ „Šimone, Šimone, hle, satan si vyžádal, aby vás směl tříbit jako pšenici. ³² Já jsem však za tebe prosil, aby tvá víra neselhala; a ty, až se obrátíš, buď posilou svým bratrům.“
³³ Řekl mu: „Pane, s tebou jsem hotov jít i do vězení a na smrt.“ ³⁴ Ježíš mu řekl: „Pravím ti, Petře, ještě se ani kohout dnes neozve, a ty už třikrát zapřeš, že mne znáš.“

13.1. Výklad textu

První věty Lk 22,31–32 vycházejí z pramene „L“, zbytek veršů (Lk 22,33–34) uvádí Lukáš z předlohy Markova evangelia. Marek popisuje zapření po cestě k Olivové hoře. Lukáš toto uvádí v projevu Ježíše, který pronáší při poslední večeři.

Potom, co Ježíš ve své řeči označil zrádce a následném sporu, kde se snaží apoštolové dobrat, který z nich je největší (Lk 22,24–30) se Ježíšova slova stáčí přímo na Petra, ve které je osloven svým původním jménem Šimon. Dvakrát udané jméno má vyjadřovat projevenou úctu a vážnost (Lk 22,31). Satan ukončil svá pokušení v Jeruzalémě Lk 4,13 a nyní vstupuje znovu do děje, zmocňuje se Jidáše Lk 22,3 a dál má zkoušet zbylé učedníky.⁵³

⁵¹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 573.

⁵² Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 574.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 587.

Přirovnáním o tříbení pšenice je oznámeno zkoušení učedníků, které je čeká už za krátký čas. Avšak apoštolové obzvlášť Petr jsou chráněny pod Ježíšovou prosbou a modlitbou (Lk 22,32). Petr sice zklame zapřením, které pronese třikrát za sebou, ale uchová si silnou víru, a naopak dále bude posílen k tomu, aby on sám byl podporou učedníků.

Petrova přirozená reakce dává najevo, že si je vědom hrozícího nebezpečí a nepředpokládá, že by mohl selhat. Naopak ujišťuje, že bude Ježíše následovat do vězení a na smrt (Lk 22,33). Do protikladu jde ohlášení Petrova zapření, a to s časovým údajem dnes a před kohoutím zakokrháním, které zaznívá v brzkých ranních hodinách a z čehož se logicky vyvozuje, že to bude před skončením noci (Lk 22,34). V Markově a Matoušově evangeliu je Petrovo zapření mířeno přímo na Ježíšovu osobu, Lukáš uvádí pouze Petrovu známost s Ježíšem. Možná tímto má být odlehčena celá situace kolem Petrova zapření. V této události je dáno najevo, že nikdo z učedníků nemůže být chráněn před zkouškou věrnosti.⁵⁴

14. Petrovo zapření (Lk 22,54–62)

⁵⁴Pak ho zatkli a odvedli do velekněžova domu. Petr šel zpovzdálí za nimi. ⁵⁵Když zapálili uprostřed nádvoří oheň a sesedli se okolo, přisedl mezi ně i Petr. ⁵⁶A jak seděl tváří k ohni, všimla si ho jedna služka, pozorně se na něj podívala a řekla: „Tenhle byl také s ním!“ ⁵⁷Ale on zapřel: „Vůbec ho neznám.“ ⁵⁸Zakrátko jej spatřil někdo jiný a řekl: „Ty jsi také z nich.“ Petr odpověděl: „Nejsem!“ ⁵⁹Když uplynula asi hodina, tvrdil zase někdo: „I tenhle byl určitě s ním, vždyť je z Galileje!“ ⁶⁰Petr řekl: „Vůbec nevím, o čem mluvíš!“ A ihned, ještě, než domluvil, zakokrhá kohout. ⁶¹Tu se Pán obrátil a pohleděl na Petra; a Petr se rozpomenul na slovo, které mu Pán řekl: „Dřív než dnes kohout zakokrhá, zapřeš mne třikrát.“ ⁶²Vyšel ven a hořce se rozplakal.

14.1. Výklad textu

V Lukášově evangeliu má popis událostí po zatčení Ježíše odlišnou postupnost než v Markově evangeliu. U Marka probíhá jednání velerady v noci a současně v tuto dobu Petr zapírá Ježíše (Mk 14,54.66–72). V Lukášově evangeliu se dozvídáme, že výslech

⁵⁴ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 589.

Ježíše nastává až časně z rána (Lk 22,66–71). Podobně výsměch mířený na Ježíše v Lukášově textu následuje po příhodě s Petrovým zapřením. Marek uvádí vysmívání se Ježíšovi po zasedání velerady.⁵⁵ Celkové zaměření této události v Markově evangeliu, které se objevuje i v Matoušově a Janově evangeliu, spočívá ve střídání scén Ježíšova výslechu a Petrova zapření, čímž jsou obě události propojeny a tím umocněny.⁵⁶

V Lukášově evangeliu jsou tyto dvě události odděleny, ale odezva je stejně silná. Všechny rozdíly v Lukášově evangeliu oproti Markovu je nutné brát jako osobité redakční změny, pohled na Petra je trochu odlehčenější, avšak celá situace dosvědčuje naprosté selhání oproti chlubitivému prohlášení u večere.⁵⁷ A celá scéna poukazuje na to, že když i Petr selhal, tak si nikdo nikdy nemůže být jist svými činy a konáním.

Celá perikopa začíná zatčením a dále zmínkou, že Petr vše sleduje zpozzdálí (Lk 22,54), toto připomenutí naráží na Petrův slib v Lk 22,33. Skupina stráží a služebnictva si rozdělává oheň, aby se mohli ohřát, jak bylo zmíněno, událost se odehrává ráno. Petr si mezi ně sedá, oheň mu svou září odkrývá tvář a v tu chvíli ho poznává služka a označuje Petra za Ježíšova služebníka bez přímého oslovení (Lk 22,57), v Lukášově evangeliu je to první nepřímé označení „ten“. Tu přichází první Petrovo zapření. Následuje další oslovení Petra a tentokrát přímé, od muže, který uvádí, že Petr náleží mezi Ježíšovi učedníky, Petr jednoznačně odmítá (Lk 22,58). Další odhalení přichází zhruba po hodině, čímž chce Lukáš naznačit, že celé zapření nebylo jen chvilkou a při posledních odmítavých slovech zakokrhá kohout (Lk 22,60), Ježíš se obrací a pohlédne na Petra, čímž dochází k naplnění předpovědi Lk 22,34, ale je to i připomenutí modlitby za Petrův budoucí úkol Lk 22,32.

Celá perikopa je ukončena Petrovým odchodem a hořkým pláčem, který vyjadřuje selhání, ztrátu a lítost (Lk 22,62). Shodně je ukončena perikopa v Matoušově evangeliu (Mt 26,75).⁵⁸

⁵⁵ Tamtéž, s. 598.

⁵⁶ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 376.

⁵⁷ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 376.

⁵⁸ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 600.

15. Prázdný hrob (Lk 24,1–12)

¹Prvního dne po sobotě, za časného jitra, přišly k hrobu s vonnými mastmi, které připravily. ²Nalezly však kámen od hrobu odvalený. ³Vešly dovnitř, ale tělo Pána Ježíše nenašly. ⁴A jak nad tím byly bezradné, stanuli u nich dva muži v zářícím rouchu.

⁵Zachvátily je strach a sklonily tvář k zemi. Ale oni jim řekli: „Proč hledáte živého mezi mrtvými? ⁶Není zde, byl vzkříšen. Vzpomeňte si, jak vám řekl, když byl ještě v Galileji,

⁷že Syn člověka musí být vydán do rukou hříšných lidí, být ukřižován a třetího dne vstát.“ ⁸Tu se rozpomenuly na jeho slova, ⁹vrátily se od hrobu a oznámily všechno jedenácti učedníkům i všem ostatním. ¹⁰Byla to Marie z Magdaly, Jana a Marie Jakubova a s nimi ještě jiné, které to pověděly apoštolům. ¹¹Těm však ta slova připadala jako blouznění a nevěřili jim. ¹²Petr se rozběhl k hrobu, nahlédl dovnitř a uviděl tam ležet jen plátna. Vrátil se v údivu nad tím, co se stalo.

15.1. Výklad textu

Lukáš vychází z předlohy Markova evangelia (Mk 16,1–8), kterou si redakčně zeditoval. Lukášovy úpravy spočívají ve vypuštění narážky žen, které jsou nesvé z toho, že není nikdo, kdo by jim odvalil kámen od otvoru do hrobu (Mk 16,3) a zřetelné vyjádření, že ženy jsou ty, které Ježíšovo tělo nenalezly (Lk 24,3). Patrná je změna mládence (Mk 16,5), kdy Lukáš představuje dva muže (Lk 24,4). V Markově evangeliu se uvádí Galilea jako oblast, kde se zjevuje vzkříšený Ježíš učedníkům (Mk 16,5), zatímco Lukáš na ni odkazuje jako na místo, kde Ježíš prorokoval své utrpení a vzkříšení (Lk 24–8). Jména žen, které se vydají ke hrobu oproti Markovi, který je uvádí na začátku (Mk 16,1), dává Lukáš až na konec (Lk 24,10). Lukáš ale vkládá text o Petrově kontrole hrobu (Lk 24,12). Tento verš Lk 24,12 vychází z ústní tradice.⁵⁹

V Lk 24,1 se dozvídáme, že začíná den po sobotě, ve kterém ženy měly zachovat klid, ale už brzy z rána se vydávají ke hrobu, kde má ležet Ježíš.⁶⁰ Ženy si nesou vonné masti, aby mohly mrtvého nejen oplakat, ale i pomazat, a tak vykonat poslední čin lásky vůči němu. Dále se píše o kameni, který je již odvalený od vchodu (Lk 24,2), předtím se Lukáš o kameni vůbec nezmiňuje a tím pádem se asi domnívá, že čtenář tohoto evangelia již o kameni ví.

⁵⁹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 632.

⁶⁰ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 399.

Pokračuje významná výpověď (Lk 24,3) „*tělo Pána Ježíše nenašly*“. Titul „Pán“ je vlastní Lukášovu evangeliu a vypovídá o skutečné totožnosti Ježíše. Označení Pán Ježíš je znovu použito ve Sk 1,21; 4,33; 8,16. Následuje zmatek žen, to, co vidí je pro ně nepochopitelné. Tato situace potřebuje vysvětlení,⁶¹ proto přichází podpora přímo od Boha. V Lk 24,4 jsou hned dva muži v zářícím rouchu je jasné, že se jedná o nebeské osoby. Jejich počet má vyjadřovat důvěryhodnost. Vždy když se u Lukáše jedná o významné události, tak jsou na scénu uvedeny nebeští poslové (Lk 1,11.26; 2,9; 22,43). Ženy mají přirozeně strach a sklánějí hlavy, snad nad vážností obou poslů.⁶² Boží poslové pronášejí pokárání: *Proč hledáte živého mezi mrtvými?*“ Hrob je přece místem pro uchování mrtvých osob (Lk 24,5). Lukáš vysvětluje vzkříšení jako být naživu (Sk 1,3). Ježíš nemůže být na místě pro mrtvé, protože žije, byl vzkříšen (Lk 24,6).⁶³ Poslové vybízejí ke vzpomnutí toho, co Ježíš řekl v Galilei a andělé stručně Ježíšovu předpověď připomenou. Ženy si skutečně vzpomenu a Ježíšovo proroctví se ukazuje jako zásadní k porozumění události.⁶⁴ Ženy okamžitě jednají a jdou informovat zbylých jedenáct a všechny ostatní (Lk 24,9). Lukáš úmyslně uvádí nový počet učedníků po Jidášově zradě.⁶⁵ Lukáš v následující větě uvádí jména žen, aby byla zajištěna věrohodnost výpovědi této události (Lk 24,10). Marie Magdalská vystupuje ve všech evangeliích v příběhu o prázdném hrobu (Mk 1,1; Mt 28,1; J 20,1), je uvedena vždy na prvním místě, možná to značí její důležité postavení, následuje Jana, pravděpodobně žena Chuzy, Herodoba správce (L 8,3), Marie Jakubova a ještě jiné, které patří do okruhu žen, které se starají a doprovázejí Ježíše. Apoštolové však neberou výpověď žen vážně (Lk 24,11) a mají je za pomatené. Podobně jako v Lk 24,41 autor poukazuje na neschopnost uvěřit.

Poslední verš Lk 24,12 uvádí, že Petr jediný si chce svědectví žen ověřit. Nedočkavě běží k hrobu, nahlíží dovnitř a vidí pouze plátno, z toho vyplývá, že tělo nikdo nezcizil. Petr je touto situací uveden jako svědek prázdného hrobu⁶⁶ a udivený se vrací zpět, ale přesto mu jeho mysl nedovolí uvěřit ve Vzkříšeného, tento okamžik nastává až později (Lk 24,34).

⁶¹ Tamtéž, s. 400.

⁶² Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 634.

⁶³ Srov. Tamtéž, s. 634.

⁶⁴ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 400.

⁶⁵ Srov. Tamtéž., s. 401.

⁶⁶ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 635.

16. Zjevení na cestě do Emaus (Lk 24,13–35)

¹³Téhož dne se dva z nich ubírali do vsi jménem Emaus, která je od Jeruzaléma vzdálena asi tři hodiny cesty, ¹⁴a rozmlouvali spolu o tom všem, co se událo. ¹⁵A jak to v řeči probírali, připojil se k nim sám Ježíš a šel s nimi. ¹⁶Ale něco jako by bránilo jejich očím, aby ho poznali. ¹⁷Řekl jim: „O čem to spolu cestou rozmlouváte?“ Oni zůstali stát plni zármutku. ¹⁸Jeden z nich, jménem Kleofáš, mu odpověděl: „Ty jsi asi jediný z Jeruzaléma, kdo neví, co se tam v těchto dnech stalo!“ ¹⁹On se jich zeptal: „A co to bylo?“ Oni mu odpověděli: „Jak Ježíše Nazaretského, který byl prorok mocný slovem i skutkem před Bohem i přede vším lidem ²⁰naši velekněží a členové rady vydali, aby byl odsouzen na smrt, a ukřižovali ho. ²¹A my jsme doufali, že on je ten, který má vykoupit Izrael. Ale už je to dnes třetí den, co se to stalo. ²²Ovšem některé z našich žen nás ohromily: Byly totiž zrána u hrobu ²³a nenalezly jeho tělo; přišly a vyprávěly, že měly i vidění andělů, kteří říkali, že je živ. ²⁴Někteří z nás pak odešli k hrobu a shledali, že je to tak, jak ženy vypravovaly, jeho však neviděli.“ ²⁵A on jim řekl: „Jak jste nechápaví! To je vám tak těžké uvěřit všemu, co mluvili proroci! ²⁶Což neměl Mesiáš to vše vytrpět a tak vejít do své slávy?“ ²⁷Potom začal od Mojžíše a všech proroků a vykládal jim to, co se na něho vztahovalo ve všech částech Písma. ²⁸Když už byli blízko vesnice, do které šli, on jako by chtěl jít dál. ²⁹Oni však ho začali přemlouvat: „Zůstaň s námi, vždyť už je k večeru a den se schyluje.“ Vešel tedy a zůstal s nimi. ³⁰Když byl spolu s nimi u stolu, vzal chléb, vzdal díky, lámal a rozdával jim. ³¹Tu se jim otevřely oči a poznali ho; ale on zmizel jejich zrakům. ³²Řekli si spolu: „Což nám srdce nehořelo, když s námi na cestě mluvil a otvíral nám Písma?“ ³³A v tu hodinu vstali a vrátili se do Jeruzaléma; našli jedenáct učedníků a jejich druhy pohromadě. ³⁴Ti jim řekli: „Pán byl opravdu vzkříšen a zjevil se Šimonovi.“ ³⁵Oni pak vypravovali, co se jim stalo na cestě a jak se jim dal poznat, když lámal chléb.

16.1. Výklad textu

Příběh o zjevení po cestě do Emaus je krásným příkladem Lukášova literárního stylu. Evangelista líčí podrobně celou událost, která celkově vytváří jeden celek, který je vzácný jak z pohledu naučného tak vypravěčského. Dozvídáme se mnoho údajů, název vsi, její vzdálenost, jméno učedníka. Objevuje se mnoho situací, ve které jsou naznačeny pocity, které učedníci prožívají. Nádherná vypravěčská linka nás hned vtahuje do

momentu chůze učedníků na sklonku dne, kteří jsou zabrány do rozhovoru a z celé situace je cítit skryté napětí.

V tomto příběhu jsou důležité dva momenty, je to rozmluva, co se týče výkladu Písma a ohledně obřadu „lámání chleba“ tedy slavení eucharistie v prvotní církvi.

Mnoho bodů v tomto úryvku jsou typické pro Lukáše, který pravděpodobně vycházel z ústní tradice a jejich vložení do svého evangelia chtěl podepřít ostatní v jejich víře ve vzkříšeného Ježíše.⁶⁷

Počtem dvou z nich se myslí dvě osoby (Lk 24,13), kteří byli s apoštoly, avšak nepatří do jejich skupiny. Také tento údaj může naznačovat věrohodnost příběhu, není zde uveden smysl cesty, jen to, že mají dojít do Emauz, určení místa není úplně jisté, evangelista chtěl spíše uvést bod, který by byl blízko Jeruzalému. Lukášovi nešlo o zeměpisné určení, ale především o zvěstování zprávy. Rozmluva (Lk 24,14) značí delší dialog, který se týká Ježíše a všech událostí, které se sebehly. Učedníci snaží dobrat smyslu toho všeho, když v tu se k nim přidává Ježíš (Lk 24,15). Tato chvíle je o to napjatější, že Ježíš je jimi nepoznáán. Ovšem to není tím, že by jeho vzezření bylo rozdílné, ale proto, že učedníkům něco brání ho poznat (Lk 24,16). Ježíš vpluje do rozmluvy dvou učedníků a jeho dotaz o čem hovoří, je udivuje až k zastavení jejich chůze a i smutek, který je z nich patrný, ještě více vyjadřuje jejich rozpoložení (Lk 24,17). Ježíšovi odpovídá Kleofáš, v textu Nového zákona je to první a poslední uvedení učedníka s tímto pojmenováním.⁶⁸ Ve své odpovědi odhaduje Ježíše jako návštěvníka, který neví nic o tom všem, co se právě událo. V odpovědi je naznačen tón podrážděnosti, či ironie. Ježíš se dál doptává (Lk 24,19) a učedníci mu vše sdílejí ve stručném souhrnu, ve kterém je naznačeno *kérygma*, ale ještě není prohlášeno. Představení Ježíš z Nazareta je stejné jako ve Skutcích a také je použit titul prorok. Označení „*velekněží a přední muži*“ (Lk 24,20) které je také uvedeno v Lk 23,13, může naznačovat náhodné spojení, ale také může určovat všechny rozhodujících instance odpovědné za smrt Ježíše.⁶⁹

Učedníci v dalším verši (Lk 24,21) vyjadřují svou naději, také je od předchozích slov vyjádřen jasný rozdíl mezi „my“ a „oni“.⁷⁰ Nicméně ukončení Ježíšova života, jim vzalo všechny vyhlídky na vysvobození lidu Izraele, znamená pro ně definitivní konec ve všech směrech. Dále zmiňují událost s ženami, v tomto textu (Lk 24,22) a zkrácený popis celé

⁶⁷ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 641.

⁶⁸ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 406.

⁶⁹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 645.

⁷⁰ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 407.

události, týkající se návštěvy Ježíšova hrobu Lk 24,4–8. V následujícím verši (Lk 24,24) je patrný rozdíl od Lk 24,12, kde Ježíšův hrob navštíví Petr sám. Ale ani další osoby nemohou potvrdit to, co ženy viděly a to ještě více podtrhlo jejich zklamání.⁷¹

Nyní Ježíš vstupuje do rozhovoru (Lk 24,25–26), začíná napomenutím, že učedníci přese všechna znamení stále nevěří a stejně tak nevěří proroctví, které jím Ježíš připomíná, jedná se o důležitou část Božího plánu spásy, že utrpení už bylo předem stanoveno a určeno.⁷² Ježíš dává poznat, že jeho vzkříšení je vstoupení do Boží přítomnosti.

Ježíš ve své řeči uvádí Mojžíše a všechny proroky, Lukáš použije stejné vyjádření jako v Lk 16,29–31, kdy boháč a jeho příbuzní se nedrží toho, co řekli proroci, podobně v Sk 26,22 a 28,23). V dalším úhlu pohledu je možné zaznamenat, že v projevu o Mojžíšovi a prorocích je znázorněno odmítnutí a přijetí, jenž je podstatné pro chápání Ježíšova poslání.⁷³ Způsob, kterým Ježíš vykládá písmo se ztotožňuje s křesťanským kázáním prvotní církve, dle kterého smrt a zmrtvýchvstání nadešly v souladu s Písmem (srov. 1K 15,3; Sk 2,25–35; 10,43; 13,33–37).

Učedníci pomalu došli do vesnice, kam měli namířeno a kde chtějí už zůstat, ale společník vypadá, že chce v cestě pokračovat, nakonec je přemluven, aby zůstal vzhledem k pozdní době.

Ježíš se ujímá stolování, tedy žehná, láme a rozdává chléb (Lk 24,30), při kterém učedníci prozřou. To, že se jim otevřely oči, souvisí s poznáním skutečného Boha, který nemůže být prostě viděn. Ježíš následně mizí učedníkům, protože delší pobytí s nimi už není důležité. Tato zvláštní událost vyvolává v učednících rozvahu nad tím, co se právě událo, vyslovují otázku (Lk 24,32), která nás přesvědčuje o tom, že jejich srdce hořely, když jim odkrýval smysl Písma. Rozrušení učedníci se znovu vydávají na cestu a to zpět do Jeruzaléma, aby mohli, co nejdříve dosvědčit ostatním, co se jim právě událo (Lk 24,33). Avšak potom co naleznou učedníky a jejich doprovod, je jim od nich sděleno: „Pán byl vzkříšen a zjevil se Šimonovi.“ (Lk 24,34). Tedy první, kdo vysloví skutečnost Ježíšova vzkříšení, je okruh jedenácti učedníků a druhů. Tato zpráva vychází z tradice, kterou můžeme spatřovat i v 1K 15,5 a Mk 16,7. Vyličením, že Ježíš se zjevil zrovna

⁷¹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 646.

⁷² Srov. Tamtéž, s. 647.

⁷³ Srov. JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, s. 408.

Šimonu Petrovi (Lk 24,34), má být prokázána důvěryhodnost Ježíšova vzkříšení. Petr se stává prvním, komu se ukázal (srov. 1K 15,4), ale více se o této události nedozvídáme.⁷⁴

Až potom se ujímají slova emauzští učedníci, kteří už se jen přidávají svým zážitkem ke svědectví o zjevení vzkříšeného Ježíše.

17. Návrat do Jeruzaléma (Sk 1,12–14)

¹²Potom se z hory, které se říká Olivová, vrátili do Jeruzaléma; není to daleko, jen asi kolik je dovoleno ujít v sobotu. ¹³Když přišli do města, vystoupili do horní místnosti domu, kde pobývali. Byli to Petr, Jan, Jakub, Ondřej, Filip a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakub Alfeův, Šimon Zélóta a Juda Jakubův. ¹⁴Ti všichni se svorně a vytrvale modlili spolu se ženami, s Marií, matkou Ježíšovou, a s jeho bratry.

17.1. Výklad textu

Olivová hora nám prozrazuje délku cesty, kterou je povoleno ujít z pohledu židovského zákona (Sk 1,12). Po příchodu do města vstupují učedníci do horní místnosti, kterou už znají, protože tam byli všichni pospolu při slavení poslední večeře, tam Ježíš rozdával své tělo, tam se sešli v den Ježíšovi smrti, tam je i po vzkříšení navštívil a tam také přijímají Ducha.⁷⁵ Je to ta místnost, kterou našel Petr s Janem ve Lk 22,7.

V seznamu apoštolů, který je dále uveden (Sk 1,13) je patrný rozdíl od seznamu uvedeného v Lk 6,14. V tomto seznamu už jsou jména uvedena ve dvojicích, protože již jsou takto rozděleny pro své misijní poslání. Petr je spojen s Janem místo se svým bratrem.

Všichni se společně modlí spolu s matkou Ježíše Marií a jeho bratry (Sk 1,14). Všichni společně setrvávají v niterné a jednomyslné modlitbě. Opět je vidět propojenost s evangeliem, Ježíšova matka Maria může vydávat svědectví z Ježíšova dětství, také je potvrzeno to, co bylo už napsáno v evangeliu, je příkladem víry a poslušnosti. Podobně je vyzdvihnut její ekleziologický smysl.⁷⁶ Učedníci můžou mluvit o Ježíši, se kterým se setkali před ukřižováním i po vzkříšení a ženy byly svědkyněmi prázdného hrobu.⁷⁷

⁷⁴ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 651.

⁷⁵ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, Kapitoly 1–12, Praha: Paulínky, 2017, s. 52.

⁷⁶ Srov. TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*, s. 131.

⁷⁷ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 54.

18. Doplnění apoštolského kruhu (Sk 1,15–22)

¹⁵V těch dnech vstal Petr ve shromáždění bratří – bylo tam pohromadě asi sto dvacet lidí – a řekl: ¹⁶„Bratří, muselo se splnit slovo Písma, kde Duch svatý už ústy Davidovými mluvil o Jidášovi, o tom, který na Ježíše přivedl strážce, ¹⁷ačkoliv patřil do počtu nás Dvanácti a byl vyvolen ke stejné službě. ¹⁸Z odměny za svůj zlý čin si koupil pole, ale pak se střemhlav zřítíl, jeho tělo se roztrhlo a všechny vnitřnosti vyhřezly. ¹⁹Všichni obyvatelé Jeruzaléma se o tom dověděli a začali tomu poli říkat ve svém jazyce Hakeldama, to znamená Krvavé pole. ²⁰Neboť je psáno v Knize žalmů: ‚Jeho obydlí ať zpustne, ať není nikoho, kdo by v něm bydlel;‘ a jinde je psáno: ‚Jeho pověření ať převezme jiný.‘ ²¹Proto jeden z těch mužů, kteří s námi chodili po celý čas, kdy Pán Ježíš byl mezi námi, ²²od křtu Janova až do dne, kdy byl od nás vzat, musí se spolu s námi stát svědkem jeho zmrtvýchvstání.“ ²³Vybrali tedy dva, Josefa, jménem Barsabas, zvaného Justus, a Matěje; ²⁴pak se modlili: „Ty, Pane, znáš srdce všech lidí; ukaž, koho z těch dvou sis vyvolil, ²⁵aby převzal místo v této apoštolské službě, kterou Jidáš opustil a odešel tam, kam patří.“ ²⁶Potom jim dali losy a los padl na Matěje; tak byl připojen k jedenácti apoštolům.

18.1. Výklad textu

Perikopa začíná zmínkou o počtu osob tedy „asi sto dvacet lidí“ (Sk 1,15), evangelista využívá symboliku čísel. Petr, který má vůdčí osobu, hovoří k ostatním o naplnění Písma. Hovoří o tom, že příběhem Jidáše se dovršilo Písmo. Petr nevynechá, že Jidáš byl jeden z Dvanácti, že byl vyvolen ke stejnému poslání. Petr vypráví Jidášův příběh (Sk 1,18)⁷⁸

A dále cituje žalm 69,26: jeho obydlí, ať zpustne,“ a stále má na mysli, že jeden již není, což odkazuje na další žalm a to 109,8: „Jeho pověření ať převezme jiný.“ Je nutno doplnit do dvanácti jako do počtu dvanácti patriarchů tedy vůdců dvanácti kmenů.⁷⁹

V okolí Petra je více apoštolů, ale nejsou to ti hlavní, kteří zakládají církve. Do dvanácti musí být zvolen někdo, kdo byl u celého Ježíšova příběhu až do jeho zmrtvýchvstání (Sk 1,22).

Volba není pouze na Petrovi a rozhodnutí je společné. Vybírají Josefa, Barsabase zvaného Justus a Matěje, o kterém dál již neslyšíme. Počet je kompletní, tak jako byl na počátku vyvolen Ježíšem. Společenství nyní může očekávat příchod Ducha.

⁷⁸ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 71.

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 71.

19. Petrovo kázání (Sk 2,14–36)

¹⁴Tu vystoupil Petr spolu s jedenácti, pozvedl hlas a oslovil je: „Muži judští a všichni, kdo bydlíte v Jeruzalémě, toto vám chci oznámit, poslouchejte mě pozorně: ¹⁵Tito lidé nejsou, jak se domníváte, opilí – vždyť je teprve devět hodin ráno. ¹⁶Ale děje se, co bylo řečeno ústy proroka Jóele:

¹⁷,A stane se v posledních dnech, praví Bůh, sešlu svého Ducha na všechny lidi, synové vaši a vaše dcery budou mluvit v prorockém vytržení, vaši mládenci budou mít vidění a vaši starci budou mít sny. ¹⁸I na své služebníky a na své služebnice v oněch dnech sešlu svého Ducha, a budou prorokovat. ¹⁹A učiním divy nahoře na nebi a znamení dole na zemi: krev a oheň a oblaka dýmu. ²⁰Slunce se obrátí v temnotu a měsíc se změní v krev, než přijde den Páně, velký a slavný; ²¹a každý, kdo vzývá jméno Páně, bude zachráněn. ‘

²²Muži izraelští, slyšte tato slova: Ježíše Nazaretského Bůh potvrdil před vašimi zraky mocnými činy, divy a znameními, která mezi vámi skrze něho činil, jak sami víte. ²³Bůh předem rozhodl, aby byl vydán, a vy jste ho rukou bezbožných přibili na kříž a zabili. ²⁴Ale Bůh ho vzkřísil; vytrhl jej z bolestí smrti, a smrt ho nemohla udržet ve své moci. ²⁵David o něm praví: ‚Viděl jsem Pána stále před sebou, je mi po pravici, abych nezakolísal; ²⁶proto se mé srdce zaradovalo a jazyk můj se rozjásal, nadto i tělo mé odpočine v naději, ²⁷neboť mě nezanecháš v říši smrti a nedopustíš, aby se tvůj Svátý rozpadl v prach. ²⁸Dal jsi mi poznat cesty života a blízkost tvé tváře mne naplní radostí. ‘
²⁹Bratří, o praotci Davidovi vám mohu směle říci, že zemřel a byl pohřben; jeho hrob tu máme až dodnes ³⁰Byl to však prorok a věděl o přísaze, kterou se mu Bůh zavázal, že jeho potomka nastolí na jeho trůn; ³¹viděl do budoucnosti, a mluvil tedy o vzkříšení Kristově, když řekl, že nezůstane v říši smrti a jeho tělo se nerozpadne v prach. ³²Tohoto Ježíše Bůh vzkřísil a my všichni to můžeme dosvědčit. ³³Byl vyvýšen na pravici Boží a přijal Ducha svatého, kterého Otec slíbil; nyní jej seslal na nás, jak to vidíte a slyšíte. ³⁴David nevstoupil na nebe, ale sám říká: ‚Řekl Hospodin mému Pánu: Usedni po mé pravici, ³⁵dokud ti nepoložím nepřátele pod nohy. ‘ ³⁶Ať tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem. ‘

19.1. Výklad textu

Petrovo kázání je rozčleněno do několik okruhů adresátů ve verších 14.22. 29.36.⁸⁰

Již na počátku tohoto úryvku vystupuje Petr (Sk 2,14), který se v Lukášově evangeliu dával poznat jako člověk, který je odvážný, ale i bojácný. Člověk, kterému ne vždy bylo všechno srozumitelné, častokrát mluvil a jednal impulsivně a často se mýlil. Avšak Petr po Ježíšově vzkříšení vystupuje s ostatními vyvolenými a mluví s jistotou.⁸¹

Petr hned na začátku svého projevu (Sk 2,14) uvádí proroctví. Poslední dny (Sk 2,17) u Petra znamenají, že dějiny se již naplnily, jen člověk musí vzít do svých rukou nový způsob všeho konání. Duch bude čerstvým dechem a životem.⁸² Vzdálenost mezi Bohem a člověkem je překonána Duchem svatým.⁸³

Petr také uvádí co bylo Bohem skrze Ježíše učiněno. A celá jeho řeč vrcholí zdůrazněním toho, co stojí v Písmu, že se Ježíš stal Pánem a Mesiášem. Již v Lukášově evangeliu se uvádí, že Ježíš je Mesiášem a Božím synem, jak bylo dosvědčeno anděly a Bohem.

20. Vznik církve – Petrova řeč (Sk 2,37–39)

³⁷Když to slyšeli, byli zasaženi v srdci a řekli Petrovi i ostatním apoštolům: „Co máme dělat, bratří?“ ³⁸Petr jim odpověděl: „Obraťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého.

³⁹Neboť to zaslíbení platí vám a vašim dětem i všem daleko široko, které si povolá Pán, náš Bůh.“ ⁴⁰A ještě mnoha jinými slovy je Petr zapřisahal a napomínal: „Zachraňte se z tohoto zvráceného pokolení!“ ⁴¹Ti, kteří přijali jeho slovo, byli pokřtěni a přidalo se k nim toho dne na tři tisíce lidí. ⁴²Vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se. ⁴³Všech se zmocnila bázeň, neboť skrze apoštoly se stalo mnoho zázraků a znamení. ⁴⁴Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné. ⁴⁵Prodávali svůj majetek a rozdělovali všem podle toho, jak kdo potřeboval.

⁸⁰ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, Malý stuttgartský komentář, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. s. 38.

⁸¹ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 93.

⁸² Srov. Tamtéž. s. 96.

⁸³ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 38.

⁴⁶*Každého dne pobývali svorně v chrámu, po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a s upřímným srdcem.* ⁴⁷*Chválili Boha a byli všemu lidu milí. A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.*

20.1. Výklad textu

V textu zazníávají Petrova slova na položenou otázku (Sk 2,37). Petr vyslovuje několik požadavků, tím prvním je obrácení (Sk 2,38), které značí touhu a snahu měnit se.⁸⁴ Řecké slovo *metanoiēn* znamená změnit smýšlení, vzor.⁸⁵ Obrácení je jako otočení směru svého života, aby se mohl více a více přibližovat k cíli, který je na konci nově zvolené cesty. Zde je vidět propojenost Ježíšova hlásání, které bylo v Lukášově evangeliu Lk 3,3 a vznikem církve ve Skutcích. Výzva k obrácení dovršuje poslání Vzkříšeného Lk 24,47. Významný je též teologický rozměr obrácení, protože Bůh se v Ježíši Kristu sklonil k člověku a to bez jakýchkoliv výhrad. Pokud se rozhodne člověk Ježíše následovat bude v bezpečí Boží náruče.⁸⁶

Druhý požadavek, který Petr vyslovuje je, aby se každý dal pokřtít. Křtem je vyjádřena Ježíšova láska ke každé osobě. Petr chce po ostatních, aby se veřejně nechali křtít a následovali jeho skupinu. Křest musí proběhnout v Ježíšově jménu, to je další požadavek. Ze Sk 18,25 je zřejmé, že byl rozdíl mezi Janovým křtem a křtem „ve jménu Pána Ježíše“, jak je uvedeno ve Sk 19,5 nechat se pokřtít v Ježíšově jménu je významným označením Božího přijetí, přijetí do bezpečí k Bohu skrze společenství s Ježíšem.⁸⁷

Křtem se odpouštějí hříchy, slovo „hřích“ vyjadřuje v hebrejštině „minutí cíle“, je to zklamání a pochybení proti naší nejnítější touze. I když se v evangeliích odpuštění hříchů konalo skrze Ježíšova slova, ve Skutcích Ježíšova vláda nad hříchem přetrvává, avšak křest je důležitý pro její moc.

Petr slibuje, že tak jako učedníci dostali Ducha, tak ho dostanou i ostatní věřící a ne pouze ti, kteří jsou přítomní. Bude darován i těm v těch nejdlejších místech (Sk 2,39). Pospolitost a soudržnost platí pro všechny.⁸⁸

⁸⁴ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 117.

⁸⁵ Srov. Tamtéž, s. 121.

⁸⁶ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 45.

⁸⁷ Srov. Tamtéž, s. 45.

⁸⁸ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 126.

21. Uzdravení chromého (Sk 3,1–26)

¹Petr a Jan šli o třetí hodině do chrámu k odpolední modlitbě. ²Právě tam přinášeli nějakého člověka, chromého od narození; každý den ho posadili u chrámové brány, které se říká Krásná, aby prosil o almužnu ty, kdo tam vcházeli. ³Když viděl přicházet do chrámu Petra a Jana, prosil také je o almužnu. ⁴Petr spolu s Janem na něj upřeli zrak a řekli: „Pohled’ na nás!“ ⁵Obrátil se k nim a čekal, že od nich něco dostane.

⁶Petr však řekl: „Stříbro ani zlato nemám, ale co mám, to ti dám: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!“ ⁷Vzal ho za pravou ruku a pomáhal mu vstát; a vtom se chromému zpevnily klouby, ⁸vyskočil na nohy, vzpřímil se a začal chodit. Vešel s nimi do chrámu, chodil, skákal radostí a chválil Boha. ⁹A všichni ho viděli, jak chodí a chválí Boha. ¹⁰Když poznali, že je to ten, co sedal a žebрал před chrámem u Krásné brány, žasli a byli u vytržení nad tím, co se stalo. ¹¹Protože se držel Petra a Jana, všichni se k nim v úžasu sběhli do sloupoví, kterému se říká Šalomounovo. ¹²Když to Petr viděl, promluvil k lidu: „Muži izraelští, proč nad tím žasnete a proč hledíte na nás, jako bychom svou vlastní mocí nebo zbožností způsobili, že tento člověk chodí? ¹³Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, Bůh našich otců oslavil svého služebníka Ježíše, kterého vy jste vydali a kterého jste se před Pilátem zřekli, když ho chtěl osvobodit. ¹⁴Svatého a spravedlivého jste se zřekli a vyprosili jste si propuštění vraha. ¹⁵Původce života jste zabili, Bůh ho však vzkřísil z mrtvých a my jsme toho svědky. ¹⁶A protože tento člověk, kterého tu vidíte a poznáváte, uvěřil v jeho jméno, moc Ježíšova mu dala sílu a zdraví – a víra, kterou jméno Ježíšovo v něm vzbudilo, úplně ho uzdravila před vašimi očima. ¹⁷Vím ovšem, bratří, že jste jednali z nevědomosti, stejně jako vaši vůdcové. ¹⁸Bůh však tímto způsobem vyplnil, co předem ohlásil ústy všech proroků, že jeho Mesiáš bude trpět.

¹⁹Proto číňte pokání a obraťte se, aby byly smazány vaše hříchy ²⁰a přišel čas Hospodinův, čas odpočinutí, kdy pošle Ježíše, Mesiáše, kterého vám určil. ²¹On zůstane v nebi až do chvíle, kdy bude všechno nové, jak o tom Bůh od věků mluvil ústy svých svatých proroků. ²²Mojžíš řekl: ‚Hospodin, náš Bůh, vám povolá proroka z vašich bratří, jako jsem já; toho budete poslouchat ve všem, co vám řekne.‘ ²³A ‚každý, kdo toho proroka neuposlechne, bude vyhlazen z mého lidu.‘ ²⁴Také všichni ostatní proroci, kolik jich jen od Samuela bylo, přinášeli zvěst právě o těchto dnech. ²⁵Vás se týkají zaslíbení proroků i smlouva, kterou Bůh uzavřel s vašimi otcí, když řekl Abrahamovi: ‚V tvém potomstvu budou požehnány všechny národy na zemi.‘ ²⁶Především pro vás povolal svého

služebníka a poslal ho k vám, aby vám přinesl požehnání a odvrátil každého od jeho hříchů.“

21.1. Výklad textu

Lukáš už v evangeliu uvedl, že Ježíš obdařil své učedníky mocí nad démony, veškerým zlem a nemocemi. Zde již konají. Petr a Jan uzdravují k úžasu všech. Lukáš opět uvádí dvě osoby, aby tak vyjádřil spolehlivé svědectví.⁸⁹

Že Petr a Jan šli ve tři hodiny odpoledne (Sk 3,1) ukazuje na obvyklou činnost a zároveň zahrnuje symboliku. Najednou se objevuje muž, který nikdy nechodil, je vyloučen z chrámu a odkázaný na ostatní. Jeho neštěstí tvoří jeho osobnost.⁹⁰ Když zahlédne Petra a Jana vcházet do chrámu, nevidí v nich apoštoly, nýbrž dvě osoby od kterých chce milodar (Sk 3,4), když Petr říká, aby se na ně podíval, pravděpodobně žebrák hleděl jen do nastavené ruky. Petr celou situaci svojí žádostí mění a všichni na sebe hledí. Jako kdyby situace vyjadřovala myšlenku nehleď na druhého nepřímo a jen pro almužnu, ale pohleď zpříma a bude ti darováno víc. Stejně tak to může platit z opačné strany, i pohled na chudobu a neštěstí činí nesnáze.⁹¹

Petr oznamuje chromému, že nemá nic cenného, nicméně absolutně se spoléhá na moc Ježíše Krista, která se nejvíce projevuje v těchto chvílích (Sk 3,6). Chromý se zcela uzdravuje k úžasu všech, kteří se k nim začali sbíhat (Sk 3,11). Petr, když vidí dav, pronáší řeč, která je určena lidu, avšak určena je celé církvi.⁹² Stejně jak Petr kázal při Letnicích, tak i zde uvádí citace ze Starého zákona a spojuje to s tím, co bylo učiněno skrze Ježíše Krista.

Petr uvádí, že Bůh oslavil Ježíše, který je služebníkem a bratrem, ten Ježíš, který byl vydán na smrt i před Pilátem, který ho chtěl propustit. Ježíš byl zabit tímto lidem, který nyní poslouchá a který raději než Ježíše osvobodil vraha⁹³ (Sk 3,14). Opět je zde pronášen požadavek na pokání a obrácení (Sk 3,19). Po Petrově kázání by již neměla být nevědomost ospravedlněním, je nutné obrácení k přijetí Ježíše jakožto Mesiáše (Sk 3,21). Celé Petrovo kázání je ukončeno vyzváním (Sk 3,22–26), které souvisí s Mojžíšovou předpovědí Dt 18,15–20, že přijde prorok, který se má poslouchat, jeho neuposlechnutí bude vést k záhubě. Ten poslední prorok je Ježíš Kristus.

⁸⁹ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 48.

⁹⁰ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 147.

⁹¹ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 149

⁹² Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 49.

⁹³ Srov. Tamtéž, s. 163.

22. Petr a Jan před radou Sk (4,1–22)

¹Když Petr a Jan ještě mluvili k lidu, přišli na ně kněží s velitelem chrámové stráže a saduceji, ²rozhořčení, že učí lid a hlásají, že v Ježíši je vzkříšení z mrtvých. ³Násilím se jich chopili a vsadili je na noc do vězení, neboť už byl večer. ⁴Ale mnozí z těch, kteří slyšeli Boží slovo, uvěřili, takže jich bylo již na pět tisíc. ⁵Druhý den se shromáždili jeruzalémští představitelé židů, starší a znalci zákona, ⁶velekněz Annáš, Kaifáš, Jan a Alexandr a ostatní z velekněžského rodu, ⁷dali předvést Petra a Jana a začali je vyslýchat: „Jakou mocí a v jakém jménu jste to učinili?“ ⁸Tu Petr, naplněn Duchem svatým, k nim promluvil: „Vůdcové lidu a starší, ⁹když nás dnes vyšetřujete pro dobrodiní, které jsme prokázali nemocnému člověku, a ptáte se, kdo ho uzdravil, ¹⁰vězte vy všichni i celý izraelský národ: Stalo se to ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, kterého vy jste ukřižovali, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých. Mocí jeho jména stojí tento člověk před vámi zdráv. ¹¹Ježíš je ten kámen, který jste vy stavitelé odmítli, ale on se stal kamenem úhelným. ¹²V nikom jiném není spásy; není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni.“ ¹³Když viděli odvahu Petrovu i Janovu a shledali, že jsou to lidé neučení a prostí, žasli; poznávali, že jsou to ti, kteří bývali s Ježíšem. ¹⁴A když viděli, že ten uzdravený člověk tam stojí s nimi, neměli, co by na to řekli. ¹⁵Poručili jim, aby opustili zasedání; pak se mezi sebou radili: ¹⁶„Co s těmi lidmi uděláme? Bůh skrze ně způsobil zřejmý zázrak. Všichni, kdo bydlí v Jeruzalémě, to vědí, a my to nemůžeme popřít. ¹⁷Aby se to však příliš nerozneslo v lidu, pohrozíme jim, že už Ježíše nikomu nesmějí zvěstovat.“ ¹⁸Zavolali je tedy a přikázali jim, aby jméno Ježíšovo vůbec nerozhlašovali a o něm neučili. ¹⁹Ale Petr a Jan jim odpověděli: „Posud'te sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás, a ne jeho. ²⁰Neboť o tom, co jsme viděli a slyšeli, nemůžeme mlčet.“ ²¹A tak jim pohrozili a propustili je, protože nenašli nic, zač by je mohli potrestat; také měli obavy z lidu, neboť všichni chválili Boha za to, co se stalo. ²²Tomu chromému, který byl zázračně uzdraven, bylo totiž už přes čtyřicet let.

22.1 Výklad textu

Do této chvíle šlo vše poměrně snadno, avšak nyní apoštolové, když jdou stejnou cestou jako Ježíš, začínají pociťovat nemalé potíže. Na začátku se dozvídáme (Sk 4,1-3),

že Petr s Janem byli uvězněni, ale nikdo tím nebyl zastrašen naopak, věřících už bylo kolem pěti tisíc (Sk 4,4).⁹⁴

Proti apoštolům vystupuje celá velerada (Sk 4,5), podobně jako vystupovala proti Ježíši Lk 22,66, která se snaží dostat z učedníků odpověď na otázku, kdo je původcem zázraku (Sk 4,7), na kterou jim odpovídá Petr (Sk 4,10–12). Velerada je ohromená (Sk 4,13), ale zároveň se propadá do bezradnosti (Sk 4,16), připouští zázrak a chtějí alespoň učedníky umlčet a tak jim zakazují nadále mluvit o Ježíši (Sk 4,18). Nicméně Petr je nyní připraven Ježíše svědčit, byla vyslyšena Ježíšova přimluvná modlitba za Petra Lk 22,32. Velerada je schopna učedníkům pouze pohrozit (Sk 4,21), nic jiného nezmůže, a tak propouští Petra a Jana na svobodu.

23. Utvrzení církve (Sk 4,23–37)

Když byli Petr a Jan propuštěni, vrátili se mezi své a oznámili, co jim řekli velekněží a starší. ²⁴Když to bratři uslyšeli, pozdvihli jednomyslně hlas k Bohu a řekli: „Pane, který jsi učinil nebe i zemi i moře a všecko, co je v nich, ²⁵ty jsi skrze Ducha svatého ústy našeho otce Davida, svého služebníka, řekl: „Proč zuří pohané hněvem a národy osnují marná spiknutí? ²⁶Povstávají králové země a vladaři se srocují proti Hospodinu a jeho Mesiáši. ‘²⁷Opravdu se srotili v tomto městě Herodes a Pontius Pilát spolu s pohany i s národem izraelským proti tvému svatému služebníku Ježíšovi, kterého jsi posvětil, ²⁸a vykonali, co tvá ruka a tvá vůle předem určila. ²⁹Pohled’ tedy, Pane, na jejich hrozby a dej svým služebníkům, aby s odvahou a odhodlaně mluvili tvé slovo; ³⁰a vztahuj svou ruku k uzdravování, čiň znamení a zázraky skrze jméno svého svatého služebníka Ježíše. “

³¹Když se pomodlili, otrásl se místo, kde byli shromážděni, a všichni byli naplněni Duchem svatým a s odvahou mluvili slovo Boží. ³²Všichni, kdo uvěřili, byli jedné mysli a jednoho srdce a nikdo neříkal o ničem, co měl, že je to jeho vlastní, nýbrž měli všechno společné. ³³Boží moc provázela svědectví apoštolů o vzkříšení Pána Ježíše a na všech spočívala veliká milost. ³⁴Nikdo mezi nimi netrpěl nouzi, neboť ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je a peníze, které utržili, ³⁵skládali apoštolům k nohám. Z toho se rozdávalo každému, jak potřeboval. ³⁶Také Josef, kterého apoštolové nazvali Barnabáš –

⁹⁴ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 181

to znamená ‚Syn útěchy‘ – levita původem z Kypru, ³⁷měl pole, prodal je, peníze přinesl a položil před apoštoly.

23.1. Výklad textu

Text začíná návratem Petra a Jana a sdělení bratrům toho, co jim řekli velekněží. Celé společenství nemá strach z hrozeb, či pronásledování a pozvedají hlas k Bohu (Sk 4,24). Nikdo neztrácí odvalu a všichni chválí Pána.⁹⁵ Souhrnně jsou uvedeny Ježíšovi protivníci s těmi, kteří nyní vystupují proti učedníkům (Sk 4,27). Jsou naplněny Duchem svatým a dokazují, že se umí bránit. Duch je dech a život.⁹⁶

V celých Skutcích se klade důraz na růst společenství, tak jak je zřetelné i v tomto úryvku (Sk 4,32–37). Evangelista zesiluje podporu chudým, která vede až ke společnému vlastnictví veškerého majetku.⁹⁷

24. Ananiáš a Safira (Sk 5,1–11)

¹Také nějaký muž, jménem Ananiáš, a jeho manželka Safira prodali svůj pozemek.
²Ananiáš si však s vědomím své ženy dal nějaké peníze stranou, zbytek přinesl a položil apoštolům k nohám. ³Ale Petr mu řekl: „Ananiáši, proč satan ovládl tvé srdce, že jsi lhal Duchu svatému a dal stranou část peněz za to pole? ⁴Bylo tvé a mohl sis je přece ponechat; a když jsi je prodal, mohl jsi s penězi naložit podle svého. Jak ses mohl odhodlat k tomuto činu? Nelhal jsi lidem, ale Bohu!“ ⁵Když to Ananiáš uslyšel, skácel se a byl mrtev; a na všechny, kteří to slyšeli, padla velká bázeň. ⁶Mladší z bratří ho přikryli, vynesli a pohřbili. ⁷Asi po třech hodinách vstoupila jeho žena, netušíc, co se stalo. ⁸Petr se na ni obrátil: „Pověz mi, prodali jste to pole opravdu jen za tolik peněz?“ Ona řekla: „Ano, jen za tolik.“ ⁹Petr jí řekl: „Proč jste se smluvili a tak pokoušeli Ducha Páně? Hle, za dveřmi je slyšet kroky těch, kteří pochovali tvého muže; ti odnesou i tebe.“ ¹⁰A hned se skácela u jeho nohou a zemřela. Když ti mládenci vstoupili dovnitř, našli ji mrtvou. Vynesli ji a pohřbili k jejímu muži. ¹¹A velká bázeň padla na celou církev i na všechny, kteří o tom slyšeli.

⁹⁵ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 214.

⁹⁶ Srov. Tamtéž, s. 215.

⁹⁷ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 53.

24.1. Výklad textu

Už na počátku Starého zákona pozemský ráj zachvacuje lež, která mění ráj v poušť a přivádí zlo a smrt. Stejně tak zde, do poklidné atmosféry a k protikladu Barnabášovu činu (Sk 4,36), je zasazena scéna, která má vyjádřit zlo, které se chce dostat do komunity. Lež je zmar každého vztahu a zásada každého zla. Hřích manželů spočívá ve lži proti Duchu (Sk 5,3).⁹⁸ Ananiášovu lež Petr odkrývá, ale nezpůsobuje Aniášovu smrt, tu způsobuje bolest nad odhalenou lží, to stejné se děje u jeho ženy (Sk 5,10).

Bázeň dopadá na celou církev (zde je slovo „církev“ poprvé užitě). Celá událost má ukázat poctivost, upřímnost a pravdivost celé komunity, která je naplněna Duchem svatým.⁹⁹

25. Znamení a divy (Sk 5,12–16)

¹²Mezi lidem se rukama apoštolů dalo mnoho znamení a divů. Všichni se svorně scházeli v Šalomounově sloupoví ¹³a nikdo jiný se neodvažoval k nim přidružit, ale lid je chválil a ctíl. ¹⁴A stále přibývalo mnoho mužů i žen, kteří uvěřili Pánu. ¹⁵Dokonce vynášeli nemocné i na ulici a kladli je na lehátka a na nosítka, aby na některého padl aspoň Petrův stín, až půjde kolem. ¹⁶Také z ostatních míst v okolí Jeruzaléma se scházelo množství lidí; přinášeli nemocné a sužované nečistými duchy a všichni byli uzdravováni.

25.1. Výklad textu

Tato perikopa vyjadřuje, jak bylo pravdivé, když Ježíš říkal svým učedníkům, že ten kdo v něho věří, bude konat ještě větší skutky než on sám J 14,12.¹⁰⁰ Již na začátku se dozvídáme o velkých skutcích apoštolů (Sk 5,12). Z textu je jasné že pro uzdravení stačí pouze Petrův stín (Sk 5,15). Nicméně dál v textu už se nehovoří pouze o uzdravování, které probíhá jen v Jeruzalémě, ale je patrné, že jsou přinášeni k uzdravení lidé i z okolních měst. A všechny tyto nemocné a posedlé bylo možné uzdravit.¹⁰¹

⁹⁸ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 235.

⁹⁹ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 54.

¹⁰⁰ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 244.

¹⁰¹ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 55.

26. Apoštolové před soudem (Sk 5,17–42)

¹⁷Ale velekněz a jeho stoupenci, totiž saducejská strana, byli naplněni závistí; ¹⁸chopili se apoštolů a vsadili je do městského vězení. ¹⁹Anděl Páně však v noci otevřel dveře vězení, vyvedl apoštoly ven a řekl: ²⁰„Jděte znovu do chrámu a zvěstujte lidu ta slova života.“ ²¹Oni poslechli, vešli na úsvitě do chrámu a učili. Jakmile se dostavil velekněz se svými lidmi, svolali veleradu a všechny starší izraelské a poslali pro apoštoly do vězení. ²²Když tam strážé došly, vězení bylo prázdné. Vrátili se tedy a hlásili: ²³„Dveře žaláře jsme našli pevně zavřené a strážé stály před nimi, ale když jsme otevřeli, nikoho jsme uvnitř nenašli.“ ²⁴Když ta slova uslyšel velitel chrámové strážé a velekněží, nedovedli si vysvětlit, co se to mohlo stát. ²⁵Tu přišel nějaký člověk a oznámil jim: „Ti muži, které jste vsadili do vězení, jsou v chrámě a učí lid.“ ²⁶Velitel a stráž tedy pro ně došli a vedli je, ale bez násilí; báli se totiž, aby je lid nezačal kamenovat. ²⁷Když je přivedli, postavili je před radu a velekněz je začal vyslychat: ²⁸„Důrazně jsme vám zakázali učit o tom člověku, a vy jste tím svým učením naplnili celý Jeruzalém; a na nás byste chtěli svalit odpovědnost za jeho krev!“ ²⁹Petr a apoštolové odpověděli: „Boha je třeba víc poslouchat než lidi. ³⁰Bůh našich otců vzkřísil Ježíše, kterého vy jste pověsili na kříž a zabili; ³¹toho Bůh vyvýšil jako vůdce a spasitele a dal mu místo po své pravici, aby přinesl Izraeli pokání a odpuštění hříchů. ³²My jsme svědkové toho všeho a s námi Duch svatý, kterého Bůh dal těm, kdo ho poslouchají.“ ³³Když to velekněží slyšeli, rozlítli se a chtěli apoštoly zabít. ³⁴Tu vstal ve veleradě farizeus jménem Gamaliel, učitel zákona, kterého si vážil všecken lid; poručil, aby je na chvíli vyvedli ven, ³⁵a řekl: „Dobře si rozmyslete, Izraelci, co s těmi lidmi chcete udělat. ³⁶Před nedávnem povstal Theudas a tvrdil, že je Vyvolený; přidalo se k němu asi čtyři sta mužů. Když byl zabit, byli všichni jeho stoupenci rozprášeni a nakonec z toho nebylo nic. ³⁷Po něm povstal ve dnech soupisu Judas Galilejský a strhl za sebou lid; také on zahynul a jeho stoupenci byli rozehnáni. ³⁸Proto vám teď radím: Nechte tyto lidi a propusťte je. Pochází-li tento záměr a toto dílo z lidí, rozpadne se samo; ³⁹pochází-li z Boha, nebudete moci ty lidi vyhubit – nechcete přece bojovat proti Bohu.“ Dali mu za pravdu; ⁴⁰zavolali apoštoly, poručili je zbičovat, zakázali jim mluvit ve jménu Ježíšovu a pak je propustili. ⁴¹A oni odcházeli z velerady s radostnou myslí, že se jim dostalo té cti, aby nesli potupu pro jeho jméno. ⁴²Dále učili den co den v chrámě i po domech a hlásali evangelium, že Ježíš je Mesiáš.

26.1. Výklad textu

Evangelista znovu opakuje výslech apoštolů, aby umocnil celé působení textu na čtenáře. Již v prvním úryvku je uvedeno, že apoštolové byly opět uvězněny (Sk 5,17–18). Následně jsou zázrakem osvobozeni, ale jejich svobodou nezískávají větší klid naopak jejich vysvobození je významné proto, aby mohli znovu jít a kázat (Sk 5,20), jsou svobodní pro toto poslání, pro tuto službu. Podobně jako Petrova tchyně byla vysvobozena z nemoci, aby mohla dál sloužit. Tedy svoboda je určena k vykonání služby.¹⁰² Petr a apoštolové vydávají účinné prohlášení (Sk 5,29–32). Odpověď (Sk 5,29) je podobně uvedena v Sk 4,19, tedy koho je nutné poslouchat. Opakující se texty zdůrazňují důležitost událostí. Je kladen důraz na sdělení vzkříšení Ježíše a jeho zabití, které je směřováno na posluchače (Sk 5,30).¹⁰³

Ježíš Kristus představený jako vůdce a spasitel ukazuje význam Ježíšova postavení pro spásu světa (Sk 5,31). Opět je kladen důraz na to, koho je nutné poslouchat (Sk 5,32) a jen zde je Duch svatý svědkem všeho stejně jako apoštolové.¹⁰⁴ Velerada je tak rozčilená, že chce apoštoly rovnou zabít (Sk 5,33), avšak do děje vstupuje farizej Gamaliel (Sk 5,34), uveden jako učitel zákona, tedy důvěryhodná osoba, která stojí při apoštolech (Sk 5,38). Tento člověk částečně pochopil Boží záměr a též Ježíšovo konání a tím pádem připouští Boží jednání. Rada na základě toho apoštoly nechá žít, i když neuniknou zbičování, ale odcházejí s radostí, že mohou dále kázat evangelium (Sk 40–41).

Lukáš tímto zdůrazňuje, že apoštolské hlásání víry, jakožto i vlastní víra, vychází z Boha a nic nemůže zastavit její vyznávání.¹⁰⁵

27. Evangelium v městě Samarií (Sk 8,14–25)

⁴Ti, kteří se z Jeruzaléma rozprchli, začali kázat evangelium všude, kam přišli. ⁵Filip odešel do města Samarií a zvěstoval tam Krista. ⁶Všichni lidé byli zaujati Filipovými slovy, když je slyšeli a když viděli znamení, která činil. ⁷Neboť z mnoha posedlých vycházeli s velikým křikem nečistí duchové a mnoho ochrnutých a chromých bylo uzdraveno. ⁸A tak

¹⁰² Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 253.

¹⁰³ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 57.

¹⁰⁴ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 58.

¹⁰⁵ Srov. Tamtéž, s. 58.

nastala veliká radost v tom městě. ⁹Jeden muž, jménem Šimon, který tam žil, už dlouhou dobu svou magií uváděl v úžas samařský lid; říkal o sobě, že je v něm božská moc. ¹⁰Všichni – prostí i významní – mu dychtivě naslouchali a říkali si: „On je ta božská moc, která se nazývá Veliká.“ ¹¹Poslouchali ho ve všem proto, že na ně dlouhý čas působil svou magií. ¹²Ale když uvěřili Filipově zvěsti o Božím království a o Ježíši Kristu, dávali se pokřtít muži i ženy. ¹³Tu uvěřil i sám Šimon, dal se pokřtít, byl stále s Filipem a nevycházel z úžasu, když viděl, jak se tu dějí veliká znamení a mocné činy. ¹⁴Když apoštolové v Jeruzalémě uslyšeli, že v Samařsku přijali Boží slovo, poslali k nim Petra a Jana. ¹⁵Oni tam přišli a modlili se za ně, aby také jim byl dán Duch svatý,¹⁶neboť ještě na nikoho z nich nesestoupil; byli jen pokřtěni ve jméno Pána Ježíše.¹⁷Petr a Jan tedy na ně vložili ruce a oni přijali Ducha svatého. ¹⁸Když Šimon viděl, že ten, na koho apoštolové vložil ruce, dostává Ducha svatého, nabídl jim peníze a řekl: ¹⁹„Dejte i mně tu moc, aby Ducha svatého dostal každý, na koho vložím ruce.“ ²⁰Petr mu odpověděl: „Tvé peníze ať jsou zatraceny i s tebou: Myslíš sis, že se Boží dar dá získat za peníze! ²¹Tato moc není pro tebe a nemůžeš mít na ní podíl, neboť tvé srdce není upřímné před Bohem. ²²Odvrať se proto od této své ničemnosti a pros Boha; snad ti odpustí, co jsi zamýšlel. ²³Vidím, že jsi pln hořké závisti a v zajetí nepravosti.“ ²⁴Šimon na to řekl: „Modlete se za mne k Bohu, aby mne nepostihlo nic z toho, o čem jste mluvili.“ ²⁵Apoštolové i potom vydávali svědectví a kázali slovo Páně. Pak se vraceli do Jeruzaléma a ještě cestou zvěstovali evangelium v mnoha samařských vesnicích.

27.1. Výklad textu

Útěk z Jeruzaléma nijak nezabránil hlásání evangelia (Sk 8,4). Evangelista uvádí město Samaří, kde jsou pohané a kde se obdobně jako Židům, káže o Ježíši Kristu Mesiáši (Sk 8,5). Dozvídáme se o nadšení, které způsobuje Filipovo působení a uzdravování (Sk 8,6–7). Do děje vstupuje mág Šimon, který se pokládá za někoho s božskou mocí a který dokáže strhnout ostatní lid (Sk 8, 9–11). Ovšem Filipovo hlásání evangelia přivádí lidi až ke křtu.¹⁰⁶ Dokonce i Šimon se dává pokřtít a je v neustále blízkosti Filipa, který ho fascinoval konáním zázraků (Sk 8,13). Jak se dozvídáme, Samaritáni jsou pokřtěni, ale musí ještě přijít Petr a Jan, aby mohli přijmout Ducha svatého. Toto rozdělení tedy křtu a Ducha svatého má zdůraznit spojení apoštolského hlásání s Jeruzalémem (Sk 14–16).¹⁰⁷

¹⁰⁶ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 65.

¹⁰⁷ Srov. Tamtéž. s. 65.

Když je Šimon svědkem obdarování Duchem svatým skrze vkládání rukou, zachvacuje ho touha po moci (Sk 8,18–19) a tuto apoštolskou moc si chce koupit (od té doby je takové jednání nazýváno simonií).¹⁰⁸

Petrova odpověď (Sk 8,20–23) obsahuje prokletí, vyloučení a požadavek odklonění od zla. Petrovy výroky jsou již dřívější biblické výpovědi např. Dt 29,17 a Iz 58,6, kde je vyjádřena důležitost obrácení, která má být niterným přáním.¹⁰⁹

Šimonova odpověď (Sk 8,24) nenaznačuje obrácení, jaké je očekáváno. Šimon má spíš strach z důsledků jeho činu a žádá jen o modlitbu k jejich odstranění.¹¹⁰

Celý úryvek je ukončen dalším zmíněním o hlásání evangelia, když se Petr a Jan vrací do Jeruzaléma (Sk 8,25).

28. Divy Petrovy (Sk 9,32–43)

³²Když Petr procházel všechna ta místa, přišel také k bratřím, kteří žili v Lyddě. ³³Tam se setkal s jedním člověkem, jménem Eneáš, který byl už osm let upoután na lůžko, poněvadž byl ochrnutý. ³⁴Petr mu řekl: „Eneáši, Ježíš Kristus tě uzdravuje! Vstaň a ustel své lůžko!“ A Eneáš hned vstal. ³⁵Všichni obyvatelé Lyddy a Sárónu, kteří to viděli, obrátili se k Pánu. ³⁶V Joppe žila učednice jménem Tabita, řecky Dorkas. Konala mnoho dobrých skutků a štědře rozdávala almužny. ³⁷Ale právě tehdy onemocněla a zemřela. Umyli ji a položili do horního pokoje. ³⁸Poněvadž Lydda je blízko Joppe, dověděli se učedníci, že je tam Petr, a poslali k němu dva muže s naléhavou prosbou: „Přijď rychle k nám!“ ³⁹Petr se hned s nimi vydal na cestu. Když přišli do Joppe, zavedli jej do horního pokoje, kde ho s pláčem obklopily všechny vdovy a ukazovaly mu košile a pláště, které jim Tabita šila, dokud byla naživu. ⁴⁰Petr poslal všechny z místnosti; pak poklekl, pomodlil se, obrátil se k mrtvé a řekl: „Tabito, vstaň!“ Ona otevřela oči, a když spatřila Petra, zvedla se na lůžku. ⁴¹Podal jí ruku a pomohl jí vstát. Pak všechny zavolal, i vdovy, a vrátil jim ji živou. ⁴²Zpráva o tom se rozšířila po celém Joppe a mnoho lidí uvěřilo v Pána. ⁴³Petr zůstal ještě delší čas v Joppe v domě Šimona koželuha.

¹⁰⁸ Srov. Tamtéž. s. 66.

¹⁰⁹ Srov. Tamtéž. s. 66.

¹¹⁰ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 444.

28.1. Výklad textu

Jak lze vidět, v těch kteří dál hlásají evangelium, je nadále moc ke konání zázračných činů. Petr došel k bratřím v Lyddě (Sk 9,32), kde vykoná další zázračné uzdravení. Uzdravuje Eneáše podobně jako ochrnutého člověka uzdravil Ježíš Lk 5,24–26. Eneášovo uzdravení je reakcí na Petrova slova a skrze Ježíše Krista, probouzí v ochrnutém nový život (Sk 9,34) a staví ho na nohy¹¹¹. Eneáš doteď ležel a nic nekonal, proto je i zde na Eneášovi vykonán zázrak, který ho má přimět k obrácení a konání služby pro ostatní.¹¹²

Do protikladu je postaven příběh o Tabitě. Petr je zavolán (Sk 9,38), aby pomohl ženě, která vždy laskavě pomáhala, komu bylo potřeba. Tento obraz je také podoben příběhu Ježíšova vzkříšení Jairovy dcery Lk 8,49–56. Petr je zavolán stejně jako Ježíš, podobně posílá pryč všechny z místnosti a promlouvá k mrtvé (Sk 9,40),¹¹³ která opět žije. Víra v Ježíšovo zmrtvýchvstání je pozadím událostí, kde jsou vzkříšeni mrtví. Víra v to, že život nepropadne do prázdnoty a od Boha má možnost, být znovu obnoven. Ježíš je proto jistotou nového života v Bohu.¹¹⁴

29. Petr poslán k pohanům de Ceasereje (Sk 10,1–23)

¹V Cesareji žil nějaký muž jménem Kornélius, důstojník pluku, zvaného Italský. ²Byl to člověk zbožný, s celou svou rodinou věřil v jediného Boha, byl velmi štědrý vůči židovskému lidu a pravidelně se modlil k Bohu. ³Ten měl kolem třetí hodiny odpoledne vidění, v němž jasně spatřil Božího anděla, jak k němu vchází a volá na něj: „Kornélie!“ ⁴Pohlédl na něj a pln bázně řekl: „Co si přeješ, Pane?“ Anděl odpověděl: „Bůh přijal tvé modlitby a almužny a pamatuje na tebe. ⁵Vyprav hned posly do Joppe, ať sem přivedou Šimona, zvaného Petr. ⁶Bydlí u Šimona koželuha, který má dům u moře.“ ⁷Když odešel ten anděl, zavolal si Kornélius ze svých lidí dva sluhy a jednoho zbožného vojáka ze své stráže, ⁸všechno jim vypravoval a pak je vyslal do Joppe. ⁹Druhého dne, právě když se blížili k městu, vyšel Petr za poledne na rovnou střechu domu, aby se modlil. ¹⁰Pak dostal hlad a chtěl se najíst. Zatímco mu připravovali jídlo, upadl do vytržení mysli: ¹¹Vidí, jak

¹¹¹ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 72.

¹¹² Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 498.

¹¹³ Srov. Tamtéž. s. 502.

¹¹⁴ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 72.

se z otevřeného nebe cosi snáší; podobalo se to veliké plachtě, kterou spouštějí za čtyři cípy k zemi. ¹²Byly v ní všechny druhy živočichů: čtvernožci, plazi i ptáci. ¹³Tu k němu zazněl hlas: „Vstaň, Petře, zabíjej a jez!“ ¹⁴Petr odpověděl: „To ne, Pane! Ještě nikdy jsem nejedl nic, co poskvrňuje a znečišťuje.“ ¹⁵Ale hlas se ozval znovu: „Co Bůh prohlásil za čisté, nepokládej za nečisté.“ ¹⁶To se opakovalo třikrát a zase to všechno bylo vyneseno vzhůru do nebe. ¹⁷Zatímco Petr úporně přemýšlel, co to jeho vidění může znamenat, podařilo se Kornéliovým poslům nalézt Šimonův dům. Zastavili se před vraty, ¹⁸zavolali a ptali se, zda tu bydlí Šimon, kterému říkají Petr. ¹⁹A Petr stále ještě přemýšlel o svém vidění, když mu Duch řekl: „Jsou tu tři muži a hledají tě; ²⁰sejdi hned dolů a bez rozpaků s nimi jdi, neboť já jsem je poslal.“ ²¹Petr tedy sešel dolů k těm mužům a řekl: „Já jsem ten, kterého hledáte. Proč jste za mnou přišli?“ ²²Oni odpověděli: „Posílá nás setník Kornélius, muž spravedlivý, který věří v jediného Boha a má dobrou pověst u všeho židovského lidu. Zjevil se mu anděl a rozkázal mu, aby tě pozval do svého domu a vyslechl, co mu máš říci.“ ²³Petr je zavedl dovnitř a nechal je u sebe přes noc. Hned druhého dne se s nimi Petr vydal na cestu a ještě několik bratří z Joppe ho doprovázelo.

29.1. Výklad textu

Evangelista do jednoho vyprávění vložil dvě různé tradice. Společné užívání pokrmů s pohany uvedl s příběhem o obrácení setníka Kornélia.¹¹⁵

Kornélius je představen jako člověk, který je pohanem, římským setníkem, ale zároveň je to člověk zbožný, kterému je blízké židovské náboženství (Sk 10,1–2).¹¹⁶ Tento setník, má vidění, které Lukáš používá k tomu, aby celou situaci vyjádřil Boží zákrok do dějin. Scéna ve které se zjevuje anděl je užita už v Lk 1,5–25; 26,38. Všechny události, tímto, získávají velký význam pro dějiny spásy.¹¹⁷

Kornélius má tedy vidění kolem třetí hodiny odpoledne (Sk 10,3), zde je opět užita symbolika čísel. Třetí hodina je hodina smrti Ježíše Krista, je to hodina, kdy je ve Skutcích apoštolů vykonán první zázrak. Anděl oslovuje Kornélia jeho jménem, což nasvědčuje tomu, že Kornélius má důvěrný vztah s Bohem (Sk 3,3). Setník se dozvídá, že Bůh na něho pamatuje, nikoliv pro jeho chrámové oběti, ale pro jeho modlitby

¹¹⁵ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 72.

¹¹⁶ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 511.

¹¹⁷ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 73.

a almužny.¹¹⁸ Kornélius anděla vyslechne a posílá pro Petra, tak jak mu bylo řečeno (Sk 10,7–8).

Následuje událost v Joppe, kde má Petr vidění a je mu sděleno, že pokrmy, které jsou považované za nečisté, jak velí tradice, nečisté nejsou (Sk 10,13). Petr se tomu brání, vyjadřuje rázný odpor a vše se třikrát opakuje (Sk 10,17). Petr je z celého vidění zmatený a přemýšlí o něm, ale v této chvíli vstupují osoby poslané Kornéliem Sk (10,17–18). Důležité jsou slova Ducha, který vyzívá Petra k jednání (Sk 10,19), zde se spojuje vyprávění o Kornéliovi.¹¹⁹ A na základě toho si Petr uvědomí, že ani lidé nejsou děleny na čisté a nečisté, na židy a pohany.¹²⁰ Petr potvrdí poslaným osobám svoji totožnost a dostává odpověď, proč za ním ti tři muži od setníka Kornélia přišli (Sk 10,21–22). Následujícího dne se všichni společně vydávají na cestu do Cesareje a to ještě v doprovodu dalších bratrů (Sk 10,23), což poukazuje na novost církve, která jde vstříc a otevírá se ostatním.¹²¹

30. Křest Kornélia a jeho přátel (Sk 10,23–48)

Hned druhého dne se s nimi Petr vydal na cestu a ještě několik bratrů z Joppe ho doprovázelo. ²⁴Nazítrí přišli do Cesareje. Kornélius je očekával a spolu s ním jeho příbuzní a nejbližší přátelé. ²⁵Když chtěl Petr vejít, vyšel mu Kornélius vstříc, padl na kolena a poklonil se mu. ²⁶Ale Petr jej přinutil vstát a řekl: „Vstaň, vždyť i já jsem jen člověk.“ ²⁷Za rozhovoru vešli dovnitř a Petr shledal, že je tam shromážděno mnoho lidí. ²⁸Promluvil k nim: „Dobře víte, že židům není dovoleno stýkat se s pohany a navštěvovat je. Mně však Bůh ukázal, abych si o žádném člověku nemyslel, že styk s ním poskvřňuje nebo znečišťuje. ²⁹Proto jsem také bez váhání přišel, když jste pro mne poslali, a nyní se ptám, jaký jste k tomu měli důvod.“ ³⁰Kornélius odpověděl: „Jsou to právě tři dny, co jsem se v tuto chvíli modlil ve svém domě odpolední modlitbu, a náhle stál přede mnou muž v zářícím rouchu³¹ a řekl: „Kornélie, Bůh vyslyšel tvou modlitbu a ví o tvých dobrých skutcích. ³²Vyprav posly do Joppe a povolej odtud Šimona, kterému říkají Petr. Bydlí v domě koželuha Šimona u moře.“ ³³Hned jsem tedy pro tebe poslal a ty jsi ochotně přišel.

¹¹⁸ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 514.

¹¹⁹ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 73.

¹²⁰ Srov. Tamtéž, s. 73

¹²¹ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 531.

Nyní jsme tu všichni shromážděni před Bohem a chceme slyšet vše, co ti Pán uložil.“
³⁴A Petr se ujal slova: „Nyní skutečně vidím, že Bůh nikomu nestrání, ³⁵ale v každém národě je mu milý ten, kdo v něho věří a činí, co je spravedlivé. ³⁶To je ta zvěst, kterou Bůh poslal synům izraelským, když vyhlásil pokoj v Ježíši Kristu. On je Pánem všech. ³⁷Dobře víte, co se dalo po celém Judsku: Začalo to v Galileji po křtu, který kázal Jan. ³⁸Bůh obdaril Ježíše z Nazareta Duchem svatým a mocí, Ježíš procházel zemí, všem pomáhal a uzdravoval všechny, kteří byli v moci ďáblů, neboť Bůh byl s ním. ³⁹A my jsme svědky všeho, co činil v zemi judské i v Jeruzalémě. Ale oni ho pověsili na kříž a zabili. ⁴⁰Bůh jej však třetího dne vzkřísil a dal mu zjevit se – ⁴¹nikoli všemu lidu, nýbrž jen svědkům, které k tomu napřed vyvolil, totiž nám; my jsme s ním jedli a pili po jeho zmrtvýchvstání. ⁴²A uložil nám, abychom kázali lidu a dosvědčovali, že je to on, koho Bůh ustanovil za soudce živých i mrtvých. ⁴³Jemu všichni proroci vydávají svědectví, že pro jeho jméno budou odpuštěny hříchy každému, kdo v něho věří.“ ⁴⁴Ještě když Petr mluvil, sestoupil Duch svatý na všechny, kteří tu řeč slyšeli. ⁴⁵Bratři židovského původu, kteří přišli s Petrem, žasli, že i pohanům byl dán dar Duchu svatého. ⁴⁶Vždyť je slyšeli mluvit ve vytržení mysli a velebit Boha. Tu Petr prohlásil: ⁴⁷„Kdo může zabránit, aby byli vodou pokřtěni ti, kteří přijali Duchu svatého jako my?“ ⁴⁸A dal pokyn, aby byli p okřtěni ve jméno Ježíše Krista. Potom jej pozvali, aby u nich zůstal několik dní.

30.1 Výklad textu

Petrova cesta se ukazuje jako cesta velikého očekávání. V Cesareji kromě setníka Kornélia čeká na Petra mnoho lidí (Sk10,24–27). Petr se ujímá slova a pronáší významnou řeč všem pohanům (Sk 10,34–48).

Petr uvádí, že došel k poznání (Sk 10,34–36), pochopil zcela evangelium a uvědomuje si, co je radostná zvěst. Bůh nikomu nestrání ani nikoho nevyklučuje, miluje absolutně všechny.¹²² Myšlenka, ke které Petr došel v příběhu s Kornéliem, se Lukáš napojuje na Sk 3,26 a podobně je tomu v Sk 13,26. To má čtenáře stále upomínat na původ víry, aby ji chápali jako opodstatněnou v dějinách a sami sebe brali jako nový Boží lid. Ve verších 37–39 můžeme najít podobnost Sk 2,22. Petr mluví o Ježíšově začátku v Galileji po Janově křtu (Sk10,37) stejně jako Lukášovo evangelium (Lk 4,14; 23,5) vyzvedává počátek Ježíšova konání, nevyhýbá se ani postavě Jana Křtitele a jeho úlohy.¹²³

¹²² Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 552.

¹²³ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s.74.

Obdarování Ježíše Duchem (Sk10,38) se pravděpodobně opírá o Lk 4,18 (=Iz 61,1). Následuje jednání svědectví všeho, co Ježíš konal na obou místech, tedy v Judsku a v Jeruzalémě (Sk 10,39) a do protikladu Ježíšova usmrcení je postaveno Boží jednání.¹²⁴

V následujícím textu (Sk 10,40–41) evangelista vykládá a objasňuje sdělení tradice o zjevení. Následuje verš o svědectví (Sk 42–43), které máme přinášet.

Dále je uvedeno, že během Petrovi řeči je již seslán Duch svatý na každého, kdo Petra slyšel (Sk 10,44). Ti, kteří mají zakotvenou víru v židovství, ale žijí s odstupem k němu, nemůžou pomíjet zrod své víry a potřebují tak teologické zdůvodnění.¹²⁵

Poslední verše (Sk 10,44–48) jsou radostným ukončením celé události kolem setníka Kornélia. Křesťané, kteří byli původně židé vidí, jak Duch svatý sestupuje i na pohany, to že jsou Petrem pokřtěny je důsledek jejich víry.¹²⁶

31. Petrova obhajoba v Jeruzalémě (Sk 11,1–18)

¹O tom, že i pohané přijali slovo Boží, dověděli se apoštolové a bratři v Judsku. ²Když přišel Petr do Jeruzaléma, začali mu bratři židovského původu vyčítat: ³„Navštívil jsi neobřezané lidi a jedl s nimi!“ ⁴A tak jim to Petr začal po pořádku vysvětlovat: ⁵„Byl jsem v městě Joppe a právě jsem se modlil, když jsem ve vytržení mysli měl vidění: Cosi se snáší dolů a podobá se to veliké plachtě, kterou spouštějí za čtyři cípy z nebe; zastavila se právě u mne. ⁶Když jsem se do ní pozorně podíval, uviděl jsem tam nejrůznější zvířata i divokou zvěř, plazy a ptáky. ⁷Uslyšel jsem hlas, který mi řekl: ‚Vstaň, Petře, zabíjej a jez!‘ ⁸Odpověděl jsem: ‚To ne, Pane! Ještě nikdy nevěšlo do mých úst nic, co posvrňuje a znečišťuje.‘ ⁹Ale hlas z nebe promluvil znovu: ‚Co Bůh prohlásil za čisté, nepokládej za nečisté.‘ ¹⁰To se opakovalo třikrát a vše bylo opět vyzdviženo do nebe. ¹¹A právě v tu chvíli se zastavili před domem, kde jsme bydleli, tři muži, poslaní ke mně z Cesareje. ¹²Duch mi řekl, abych bez rozpaků šel s nimi. Se mnou se vydalo na cestu i těchto šest bratří a všichni jsme vstoupili do Kornéliova domu. ¹³On nám vypravoval, jak se mu v jeho domě zjevil anděl a řekl mu: ‚Pošli někoho do Joppe a pozvi k sobě Šimona, kterému říkají Petr. ¹⁴Co on ti poví, přinese spásu tobě i tvé rodině.‘ ¹⁵Když jsem k nim začal mluvit, sestoupil na ně Duch svatý, jako už na počátku sestoupil na nás. ¹⁶Tu jsem

¹²⁴ Srov. Tamtéž. s. 74

¹²⁵ Srov. Tamtéž. s. 74

¹²⁶ Srov. Tamtéž. s. 75

si vzpomněl na to, co řekl Pán: „Jan křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým.“¹⁷ Jestliže tedy jim Bůh dal stejný dar jako nám, když uvěřili v Pána Ježíše Krista, jak jsem já v tom mohl Bohu bránit?“ – ¹⁸Po těch slovech bratři už nic nenamítali, ale velebili Boha: „Tak i pohany povolal Bůh k pokání, aby dosáhli života!“

31.1. Výklad textu

Z úryvku se dozvídáme, že apoštolové a bratři v Judsku se dozvěděli o Petrově počínání v Cesareji (Sk 11,1) a jsou z této události pohoršeni (Sk11,3) Již potřetí je uvedena událost s Kornéliem a Petrovo vidění.¹²⁷ Autor evangelia má nyní možnost, aby díky Petrovu vyprávění vysvětlil změnu chování vůči pohanům, která vyústila z Boží vůle.¹²⁸ V poslední verši je vyjádřeno, co je nutné přemoc. Židé, kteří se stali křesťany, již nemusí mít strach z kontaktu s pohany a křesťané, kteří byli dříve pohany, už mohou sami sebe považovat zcela za Ježíšovi stoupence, zásluhou Božího daru, kterým je obrat k životu.¹²⁹

32. Herodovo pronásledování (Sk 12,1–25)

¹V té době král Herodes krutě zasáhl proti některým bratrům. ²Mečem dal popravit Jakuba, bratra Janova. ³Když viděl, že si tím získal židy, rozkázal zatknout také Petra. Byly právě velikonoce. ⁴Zmocnil se ho, dal ho zavřít do vězení a hlídat čtyřmi strážemi po čtyřech vojácích. Chtěl ho po velikonocích veřejně soudit. ⁵Petra tedy střežili ve vězení a církev se za něj stále modlila k Bohu. ⁶Noc předtím, kdy jej chtěl Herodes předvést na soud, spal Petr mezi dvěma vojáky, spoután dvěma řetězy, a stráže před dveřmi hlídaly vězení. ⁷Najednou u něho stál anděl Páně a v žaláři zazářilo světlo. Anděl udeřil Petra do boku, vzbudil ho a řekl: „Rychle! Vstaň!“ A z Petrových rukou spadly řetězy. ⁸Anděl mu řekl: „Opásej se a obuj se!“ Petr to udělal a anděl ho vyzval: „Vezmi si plášť a pojď za mnou.“ ⁹Petr následoval tedy anděla ven z vězení, ale nebyl si jist, zda to všechno je skutečnost; myslel si, že má vidění. ¹⁰Prošli první stráží, pak druhou a přišli k železné bráně, která vedla do města; ta se jim sama od sebe otevřela. Vyšli ven, prošli jednou ulicí a tu mu náhle anděl zmizel. ¹¹Teprve nyní se Petr vzpamatoval a řekl: „Teď už vím,

¹²⁷ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, První díl, s. 585.

¹²⁸ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s.75.

¹²⁹ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 75.

že Pán opravdu poslal svého anděla, vysvobodil mne z ruky Herodovy a uchránil od toho, co si přál židovský lid.“¹²S tím vědomím šel do domu Marie, matky Jana, zvaného Marek. Tam se shromáždilo mnoho lidí a modlili se.¹³Když Petr zatloukl na domovní dveře, přišla služka jménem Rodé, aby se zeptala, kdo to je.¹⁴Tu poznala Petrův hlas, ale samou radostí hned neotevřela a běžela dovnitř oznámit, že Petr stojí přede dveřmi.¹⁵Ale oni jí řekli: „Ty ses zbláznila!“ Ona však trvala na tom, že je to pravda. Řekli jí: „Tak to musí být jeho duch!“¹⁶Ale Petr stále tloukl. Šli tedy otevřít a užasli, když ho spatřili.¹⁷Pokynul jim rukou, aby je uklidnil, a vypravoval jim, jak ho Pán vyvedl z vězení; nakonec jim řekl: „Povězte to Jakobovi a ostatním bratřím.“ Pak odešel z města.¹⁸Ráno se strhl mezi vojáky nemalý poplach, kam se Petr poděl.¹⁹Herodes dal po něm pátrat, ale Petr nebyl nalezen. Po výslechu tedy dal popravit strážce; potom opustil Judsko, odebral se do Cesareje a nějaký čas tam zůstal.²⁰Herodes byl tehdy velmi rozezlen na Týrské a Sidónské. Jejich zástupci se však společně k němu dostavili; podplatili králova komorníka Blasta a požádali o smír, protože jejich země byla zásobována potravinami z Herodova království.²¹Ve stanovený den zasedl Herodes v královském rouchu na trůn a pronesl k nim řeč;²²lid začal provolávat: „To mluví bůh, ne člověk!“²³A tu jej postihl anděl Páně za to, že si přivlastnil čest patřící jen Bohu: zemřel rozežrán červy.²⁴Ale slovo Páně se šířit nepřestalo.²⁵Když Barnabáš a Saul splnili své poslání, vrátili se z Jeruzaléma do Antiochie a vzali s sebou Jana, zvaného Marek.

32.1. Výklad textu

Herodes, který je zmíněn hned na začátku perikopy je Herodes Agrippa I., který si potřeboval získat židovský lid na svou stranu, to se mu povedlo, jak tomu bývá, stíháním menšiny. Herodes pronásledoval důležité osoby z řad křesťanů.¹³⁰ Když nechal popravit Jakuba (Sk 12,2) a spatřil, že se židovskému obyvatelstvu poprava líbila, rozhodl se uvěznit Petra, aby i jeho mohl popravit (Sk 12,3).¹³¹ Zmínka o Velikonocích dává příběh do souvislosti s Lk 22,1. Petrovo uvěznění se jeví jako beznadějně (Sk 12,4). Křesťanská obec se za něho modlí, modlitba je přimluvou, velkou silou pro dějiny a vztah s Bohem.¹³² Církev ukazuje, že Boží moc přesahuje nepravosti státní moci. Najednou přichází Petrovo vysvobození (Sk 6,7). Bůh opět zasahuje a posílá anděla, který Petra osvobozuje podobně jako ve Sk 5,19. Petr si není jistý realitou a myslí si, že má opět vidění, ale potom, co je

¹³⁰ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 76.

¹³¹ Srov. FAUSTI, Silvano, *Skutky apoštolů*, První díl, s. 614.

¹³² Srov. FAUSTI, Silvano, *Skutky apoštolů*, První díl, s. 615.

vyveden z temnoty a nabývá opět svobody ví, že je skutečně vysvobozen. Jak počínání Heroda je překaženo, tak i vyčkávání židovského národa (Sk 12,10–11). Autor Skutků spatřuje v lidu židovského národa odpůrce Ježíše a jeho příznivců.

Petr se rozhodne jít do domu k matce Jana Marka, který je považován za autora nejstaršího evangelia (Sk 12,12).¹³³ Petr tluče na dveře, ale služce, která ostatním oznámí jeho příchod, nikdo nevěří (Sk 12,13–15), Lukáš si opět vybral pro předání zprávy osobu, která nemá žádný společenský status a proto působí nevěrohodně. Lidé z domu konečně vidí Petra a následně poslouchají jeho řeč (Sk 12,16–17), protože Boží konání musí být předáno slovem.¹³⁴ Také se zde prvně seznamujeme s postavou Jakuba, bratra Páně, který se bude ujímat vedení v Jeruzalémě.

Dále v textu je uvedeno, co se děje, když vojáci zjistí, že Petr není uvězněn. Strážce byli popraveni a Herodes opouští Judsko (Sk 12,18–19), následuje zmínka o sporu s občany Tyru a Sidonu (Sk 12,20–21). Zásadní je nepatřičné Herodovo počínání a jeho oslava jako boha (Sk 12,21–22) a protože sám král proti tomu nic nenamítal, zasahuje anděl Páně (Sk 12,23). Podobně se děje ve 2 Mak 9,9, což ukazuje, že nikdo se nesmí stavět na místo Boha a kdo tak učiní propadne smrti.¹³⁵

Lukáš nás ujišťuje a dává jasně najevo (Sk 12,24), že nic nemůže bránit šíření evangelia, to se předává přese všechna protivenství.

33. Shromáždění apoštolů – Petrova řeč (Sk 15,6–11)

⁶Apoštolové a starší se tedy sešli, aby celou tu věc uvážili. ⁷Když došlo k velké rozepři, povstal Petr a promluvil k nim: „Dobře víte, bratří, že si mě Bůh hned na začátku mezi vámi vyvolil, aby ode mne pohané uslyšeli slovo evangelia a uvěřili. ⁸A sám Bůh, jenž zná lidská srdce, se za ně postavil: Dal jim Ducha svatého tak jako nám ⁹a neučinil žádného rozdílu mezi námi a jimi, protože jejich srdce očistil vírou. ¹⁰Proč tedy nyní pokoušíte Boha a chcete vložit na učedníky břemeno, které nemohli unést ani naši otcové ani my! ¹¹Věříme přece, že jsme stejně jako oni spaseni milostí Pána Ježíše.“

¹³³ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 77.

¹³⁴ Srov. Tamtéž, s. 78.

¹³⁵ Srov. Tamtéž, s. 78.

33.1. Výklad textu

Tématem, které vedlo ke shromáždění bylo: za jakých podmínek lze dosáhnout spásy Sk 15,1. Křesťané židovského původu stále požadují obřízku, protože dobrým křesťanem je pouze ten, kdo dodržuje i to, co je důležité pro židy.¹³⁶

Zde se nachází poslední výstup Petra, který má rozhodnou řeč v této události a která bude určovat směr v dějinách spásy. Avšak tato slova jen připomínají, co se událo od obrácení Kornélia Sk 10 a dále. Pohaní se obrací skrze vyslechnuté evangelium a jejich víra je cesta spásy (Sk 15,7–9).¹³⁷ Petr hovoří o tom, že Bůh nikomu nestrání, Ježíšova milost je pro každého (Sk 15,11).¹³⁸

O shromáždění v Jeruzalémě máme zprávu také v Gal 2, kde je kladen větší důraz na Pavlovu misi.

¹³⁶ Srov. KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, s. 89.

¹³⁷ Srov. Tamtéž, s. 89.

¹³⁸ Srov. FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů*, Druhý díl, s. 100.

Závěr

V této práci jsem se snažila přiblížit postavu apoštola Petra ve všech jeho situacích v Lukášově evangeliu a Skutcích apoštolů. Zpočátku jako rybáře, následně jako učedníka a v poslední řadě jako apoštola, který hlásal evangelium. Všechny své úlohy plnil tak, jak mu bylo Ježíšem předpovězeno, především té poslední se zhostil optimálně.

Jeho jméno je první, které slyšíme z těch, co budou patřit do okruhu Dvanácti (Lk 4,38), avšak je také posledním jménem, které je uvedeno v Lukášově evangeliu (Lk 24,34). Podobně je tomu ve Skutcích apoštolů (Sk 1,13; Sk 15,7).¹³⁹

Všechny perikopy jsou zpracovány dle mně dostupné literatury. V Lukášově evangeliu jsou více rozepsané okolnosti a i původy textů ze kterých autor Lukášova evangelia vychází. Ve Skutcích apoštolů je výklad více zaměřen na poslání a myšlenku celého úryvku. I když ta nejdůležitějších, kterou Petr předával a je stále platná a vždycky bude, je, že Bůh ve své lásce objímá všechnen lid, nedělá rozdíly a milost Ježíše Krista je darovaná každému člověku.

Apoštol Petr je pravděpodobně nejznámější ze všech učedníků, které si Ježíš vybral. Domnívám se, že povětšinou lidí se při jeho zmínce vybaví až tradiční představa muže s klíči od nebeské brány, která mu dává jistou vážnost, kterou si právem zaslouží. Nicméně spojovat si ho jen s tímto obrazem je málo. Uvědomím-li si, že to byl obyčejný člověk, který byl vyvolen Ježíšem, který miloval a cítil, který chyboval a litoval, tak tím vším mi je jeho osobnost velmi blízká. Nakonec jako první zvěstoval Ježíšovo poselství a tím se stal jednou z nejvýznamnějších postav prvotní církve, z které čerpáme dodnes.

¹³⁹ Srov. MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 181.

Seznam použitých zkratk

Mk	– Evangelium podle Marka
Mt	– Evangelium podle Matouše
Lk	– Evangelium podle Lukáše
J	– Evangelium podle Jana
Sk	– Skutky apoštolů
Srov.	– Srovnej
s.	– strana
např.	– například
př. Kr.	– před Kristem

Seznam literatury

- BENEDIKT XVI. *O počátcích církve: promluvy o apoštolech a jejich spolupracovnících*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.
- *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih)*: český ekumenický překlad. 16. (7 opravené) vydání. Praha 8: Česká biblická společnost, 2008.
- DOUGLAS, James Dixon, *Nový biblický slovník*. Praha 5: Návrat domů, 1996.
- FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů, Druhý díl, Kapitoly 13–28*. Praha: Paulínky, 2017.
- FAUSTI, Silvano. *Skutky apoštolů, První díl, Kapitoly 1–12*, Praha: Paulínky, 2017.
- JOHNSON, Luke Timothy, *Evangelium podle Lukáše*, Sacra Pagina, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.
- KLIESCH, Klaus, *Skutky apoštolů*, Malý stuttgartský komentář, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- LEPORI, Giuseppe Lepori, *Šimon Petr*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011.
- MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, Český ekumenický komentář k Novému zákonu (3.), Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK, 2018.
- POKORNÝ, Petr. / HECKEL Ulrich. *Úvod do Nového zákona: Přehled literatury a teologie*. Praha 3: Nakladatelství Vyšehrad, 2013.
- TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*. 2. přepracované vydání. Svitavy: Trinitas, 2003.